

FOLKEHØGSKOLEN

#4 – 2014 – ÅRGANG 110 – UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

PORTRETTE STEWE CLAESON

SIDE 4

NYERE FORSKNING PÅ FOLKEHØGSKOLEN

SIDE 18

UNGE HØYRE: FRA HEKLEANKLAGER TIL DIALOG

SIDE 22

ARENDALSUKA:
STORTINGSPRESIDENT OLEMIC THOMMESEN
ÅPNET STAFETTEN SOM SKAL GÅ MELLOM
ALLE LANDETS FOLKEHØGSKOLER

SIDE 16-17 OG 36

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:
Øyvind Krabberød
ok@folkehøgskole.no
mob. 986 27 439

Redaktør:
Marte Fougner Hjort
marte@folkehøgskole.no
mob. 928 26 021

Send ros og ris til:
redaktor@folkehøgskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som
er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i
god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Anyplace (anyplace.no)**
Produksjon/trykk: **Østfold trykkeri**
Papir: Amber Graphic
Forsidefoto: **Marte Fougner Hjort**

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo, tlf.: 22 4743 00,
fax: 22 47 43 01, bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehøgskole.no
www.folkehøgskolene.net/nf
www.frilyntfolkehøgskole.no

Generalsekretær:
Knut Simble
knut@folkehøgskole.no
tlf.: 69 14 44 63 / 97 42 89 79

Leder:
Øyvind Brandt
Falkestien 12, 3179 Åsgårdstrand
oyvind.brandt@folkehøgskole.no
tlf: 900 77 694

Nestleder:
Haldis Brubæk
Romerike folkehøgskole
2050 Jessheim

Styremedlem:
Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem:
Elin Evenrud
Holteskolen folkehøgskole
1368 Stabekk

Styremedlem:
Henning Iversen
Toten folkehøgskole
2850 Lena

1. varamedlem:
Siri Skjerve Gjeldnes
Ringeby folkehøgskole
2630 Ringeby

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 1609.13.12135
if@folkehøgskole.no

Daglig leder:
Dorte Birch
dorte@folkehøgskole.no
tlf: 913 52 372

Fagpressen **F**

Streetart på Sunnhordland Folkehøgskule.

LEDER – LÆRERE I STREIK	3
PORTRETET – STEWE CLAESON	4
PEDAGOGISKE INSPIRASJONSKILDER – JESUS SOM LÆRER	8
JUNIMØTET NAMDALS FOLKEHØGSKOLE	12
KLIMAFOREDRAK – HANS OLAV HYGGEN	14
DEMOKRATIPROSJEKTENE	15
ARENDALSUKA, DEMOKRATIBUDSTIKKE-START	16
NYERE FORSKNING PÅ FOLKEHØGSKOLEN	18
UNGE HØYRE UTSPILL	22
DEBATT – SIRI SKJERVE	25
FOLKEHØGSKOLEN PÅ SOMMERLEIRE	28
NY BOK, LÆRINGSKODEN AV TOM TILLER	29
KUNST – LARS LERIN	30
STREETART PÅ SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE	33
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET	34
ARBEIDSRETT: TILSETTING I OFFENTLIG SEKTOR	38
INFORMASJONSKONTORET	39
KURS FOR NYTILSATTE	40
BAKSIDEN: TEKST/DIKTSTAFETT	44

MAGASINET FOLKEHØGSKOLEN

Folkehøgskolen gis ut av Folkehøgskoleforbundet og er organisasjonens talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder.

Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt.

Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehøgskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett. Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet. Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.

LÆRERE I STREIK

Når dette skrives er lærerstreiken under opptrapping. Lærerne streiker for fjerde gang på fire hovedoppgjør. Det er grunn til bekymring for tillitten mellom arbeidsgiver og arbeidstakere i den norske skolen.

Lærerne streiker mot en arbeidsavtale som vil binde dem til mer kontortid. Men bak streiken ligger flere år med misnøye blant annet over alle de administrative oppgavene de pålegges. Det er et paradoks at mens det i arbeidslivet ellers blir stadig mer fleksibilitet så ønsker KS å gå i motsatt retning. En undersøkelse EU-kommisjonen har gjort i europeiske skoler, viser at norske lærere allerede ligger i Europa-toppen når det gjelder bundet arbeidstid. I to tredjedeler av EUs medlemsland har ikke lærerne bundet arbeidstid utover undervisningstimene.

Bak læreroppgjøret ligger blant annet frustrasjon over den økende mengden papirarbeid for yrkesgruppen. En undersøkelse viser at 78 prosent av lærerne som deltok oppgir at de bruker mer tid på dokumentasjon i dag enn de gjorde for fem år siden. Det snakkes mye om at

de må få mer tid til elevene, men det ser ut til at det blir med ordene. Rapporter ingen øker og det ser ut som en viktig drivkraft bak dette er kommunale jurister som gjør det de kan for å unngå rettsaker. Det er ikke sjelden at foreldre kommer med advokat når de klager på karakterer. Det kan se ut som det pedagogiske arbeidet har blitt en del av jusen. Flere røster ønsker nå at skoleeiere ikke skal kunne saksøkes.

Tiden som den enkelte lærer får med elevene er også under press fra nye oppgaver som pålegges i hverdagen. Yrkesgruppen må mange steder slite med kommunal armød. På grunn av innsparinger er det kuttet i støttefunksjoner. Det gjør at lærerne må være vaktmestere, renholdere, helsesøstre og sosialarbeidere. Lærerne frykter at økt tilstedeværelse ikke vil gå til arbeid med og for elevene, men til mer av slike oppgaver som andre yrkesgrupper bør utføre.

Det er skoler hvor lærere frivillig har gått med på økt tilstedeværelse, og hvor dette fungerer veldig godt. En kan se at økt tilstedeværelse i en del tilfeller kan bedre samarbeidskulturen og gjøre

lærerne mer tilgjengelig for elevene. Lokale variasjoner er mulig, men vi tror ikke økt styringsrett for rektor og skoleeier er det som skal til for å skape ro i skolen. Det er viktig å øke tillitten for å komme videre. Klok ledelse og ikke økt kontroll er nøkkelen her.

Utdanningsforbundet har 700 millioner i streikekassa. De har muskler til å holde på en stund. Men streiken koster nå nærmere 20 millioner om dagen. Det kan bli aktuelt å øke kontingenten. Dette blir ikke aktuelt for medlemmene i Folkehøgskoleforbundet som har en samarbeidsavtale med lærerorganisasjonen på to områder: Utdanningsforbundet representerer Folkehøgskoleforbundet i sentrale forhandlinger og medlemmene får de samme medlemsfordelene.

Men når dere får dette magasinet i hendene er vårt håp at streiken er avsluttet og at det kan skapes et godt og byggende klima mellom lærere og arbeidsgiver i den norske skolen – til elevenes beste.

ØYVIND KRABBERØD

HVOR SKAL FOLK MØTES?

Politikk-festivaler er plutselig in. Arendalsuka er i skrivende stund akkurat avsluttet. Den tredje i rekken – inspirert av Almedalsveckan i Visby og Folke-mødet på Bornholm. Folkehøgskolen i Norge var med på Arendalsuka for første gang i år, og vil nok være å finne i Arendal også i kommende år.

På disse politikk-festivalene, de politiske ungdomspartiernes sommerleirer inkludert, produseres det meninger, også om skole, og av og til om folkehøgskole. Det er derfor viktig at vi er aktivt synlige og bidrar inn på disse arenaene. Det har vi tenkt å fortsette med.

Noen dager i august gjør imidlertid ingen svale. Men Arendalsuka og desslike viser at det er behov for plasser folk kan møtes for å diskutere politiske spørsmål.

Folkehøgskolene hadde stor betydning for utviklingen av det norske demokratiet i siste halvdel av 1800-tallet, sa valgprofessor Frank Aarebrot til folkehøgskolerektorene for halvannet år siden. For 100 år siden og mer var folkehøgskolene politiske arenaer for folk rundt den enkelte skole.

Man kan hevde at samfunnet er så velutviklet at det ikke er behov for å møtes for å snakke om politiske spørsmål. Dessuten har vi sosiale medier til å boltre oss i. Oppblomstringen av litteraturhus, ungdomsleirer, folkemøter på NRK, åpne møter om enkeltsaker i kommuner og Arendalsuka demonstrerer at behovet for å møtes fysisk for å debattere og reflektere over våre felles små og store utfordringer aldri vil forsvinne. Alle

bor imidlertid ikke i nærheten av et litteraturhus.

I en tid hvor redigerte media bygges ned og samfunnshusene forsvinner kan folkehøgskolene styrke sin rolle som arena for folk til å snakke sammen der de bor. Vi har både rammene i form av lokaler, bevertning og vertskap samtidig som vi har tradisjonen og kompetansen å lene oss på. Og det er nok av spørsmål å ta tak i.

DemokratiBudstikka, som går mellom folkehøgskolene denne høsten i anledning grunnlovs og folkehøgskolejubileene kan ses som et bidrag til å styrke vår arena for dialogen og bygging av livsviktige nettverk.

ØYVIND BRANDT, LEDER AV
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

NORDISTEN

STEWEE

CLAESON

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Jeg skjærer gjennom Bohuslänlandskap – på varm asfalt, målet er Nödinge utenfor Kungälv, et par mil nord for Göteborg. Dette er norsk-svensk historisk landskap, jeg svinger av ved Bohusfestningen og kjører noen kilometer nord langs elven – det er forsommer av beste merke.

Der venter Stewe Claeson på meg – en bauta i svensk folkbildning og folkehøgskole, som forfatter og som nordist. Men det er vel bare forbokstaven – han er oversetter, teatermann, standuper, foredragsholder, folkemusikkforkjemper, skolegründer, marxist og kunsthistoriker... Jeg gleder meg til å møte Stewe (72), nå pensjonist på papiret, men produktiv og aktiv – selv midt i en lengre sykdomsperiode.

Jeg blir tatt imot av en litt frustrert mann som har hatt kollaps på sin datamaskin og mistet saker. Men det glemmes raskt – dette er en mann som har mye på hjertet og som villig deler.

KLASSEREISE

Hvem skulle trodd at denne arbeiderklassegutten skulle bli en bokens og språkets mann. – Alle i familien var steinhuggere, møbeltapeserere, vaskedamer og jobbet i SAAB. Men da Stewe gikk i 4. klasse kom læreren hjem til den enslige moren og sa at gutten måtte gå videre på skole. – Jeg elsket skolen, og var kanskje den eneste som gjorde det, men vi hadde fantastiske pedagoger. Moren leste bøker, morfaren også. Stewe gikk på biblioteket og slukte det han kom over, og orket ikke å herje som andre guttunger.

Det startet i Göteborg, i bydelen Landala. Det var på 40–50 tallet, moren Maine var alene med to gutter, det var ett rom og kjøkken – kaldt vann. På den tiden var det mange italienske gjestearbeidere i Göteborg, ikke få var innom i leiligheten. Stewe lærte seg raskt italiensk, og flere språk har det blitt.

NORDISK ENGASJEMENT

Da Maine ville flytte ut av storbyen for en tid ville ikke tiårige Stewe være med på lasset. De hadde slektninger som var gift i Norge og Danmark. Han reiste til Norge og Skotfoss ved Skien, og ble der noen måneder, så til København før han vendte tilbake til Sverige. Her ble nok grunnlaget lagt for Claesons sterke nordiske engasjement. Røslig sjonglerer Stewe raskt mellom de nordiske språkene. Han kjenner meget godt det norske litterære landskapet og har oversatt Gro Dahle, Vigdis Hjort, Lars Amund Vaage og Geir Gulliksen til svensk. Nå lærer han seg kinesisk og snakker ellers mange europeiske språk. Den voksne mannen har lært seg hollandsk den siste tiden. – Det letteste språket å lære seg for oss skandinaver er hollandsk. Jeg har lært meg det på 2–3 uker. Det er en god mix av svensk, tysk, norsk..... Jeg leste just en bok i går på hollandsk – og måtte bare slå opp et par ord.

Han er en språket mann! Opptatt av det historisk poetiske – det vi har med oss. Folkeviser og saga. – Alt det bestemor har fortalt inneholder hele livet, postulerer han.

*«Lærerens jobb er
bisetninger som gir
innsikt – og sår
noen frø»*

«Jeg skriver bare bøker som handler om eksistensielle spørsmål»

Tiden går raskt, vi er godt i gang over kjøkkenbordet. Verten tar mangfoldige avstikkere i samtalen, jeg skriver intenst. Men den voksne mannen kan også multitaske, lunsj står snart på bordet – ost, rugbrød og mikrobrygget ale. Dette kan jeg saktens tåle.

TILFELDIGHET

Det ble universitet på arbeiderklasseguttene – nordisk og kunsthistorie. Studiene finansierte han med standupopptredener (det må ha vært før begrepet var overalt), og han drev ellers mye med teater og arrangerte festivaler. I 1965 var han i Øst Berlin med Berlin ensemble.

Stewe Claeson avsluttet sitt formelle folkehøgskoleliv på Nordiska folkehøgskolan i 2007, tretten år var han der som rektor. At han endte sin aktive yrkeskarriere på Nordiska var vel ingen tilfeldighet, her fikk han møte det nordiske daglig og øse av sitt engasjement for mer nordisk kontakt og kulturutveksling.

Stewe har mellom 1966 og 2007 jobbet som lærer og rektor ved flere svenske folkehøgskoler. Men hans vei inn i folkehøgskolen startet mer tilfeldig som vikar ved Färgelanda folkehögskola. Han var rektor ved Malung folkehögskole fra 1973 til 1987 og ved folkehøgskolen i Skinnskatteberg fra 1987 til 1994. Og midt i det hele var marxisten Claeson med på å starte opp Bona folkehögskola gjennom Vensterpartiet Kommunisterna (nå Vensterpartiet). Etter å ha vært svært aktiv i lokalpolitikk for partiet, tonet han ned det politiske engasjementet da han startet på Nordiska. Han nevner Olav Akerli (som var med og startet Hallingdal og Seljord folkehøgskule) som skal ha sagt; «Man skal ha startet en folkehögskole».

Grundtvig er mer framme i samtalen vår enn Marx. – *Jag tycker om Grundtvig fordi han gillar brudar – en sånn människa litar jag på.* Han er Danmarks største poet. Grundtvig sier at vi ikke kan lære noe. Det jeg virkelig kan har jeg lært meg selv. Lærerens jobb er bisetninger som gir innsikt – og sår noen frø. Folkehögskolen er først og fremst levende vekselvirkning. Jeg har rett og slett blitt forført av folkehögskolen som idé, der kunne jeg drive med hva jeg ville – og ingen sa *bold tyst*, sier grundvigianeren.

Og så dukker internatet opp i samtalen. – Internatet er viktig. En av de mest bisarre og intelligente saker i folkehögskolen er samværet – internatet. Det hender noe der. Det samme skjer ikke om en drar hjem klokka fire. Det er bare fra de elevene som har bodd på internat jeg har hørt de fortelle at det var deres beste år.

ATEISTEN

Jeg sliter med å få inn mine spørsmål. Stewe tar lange sidesprang, og når jeg endelig ser leiligheten til et innsmett vender han så plutselig tilbake til sporet der det startet. Men det går «framåt».

Stadig tilbakevendende er religiøse temaer – kirker, biskoper, frimenigheter, Lewi Petrus, salmer... Men ateist er han, underlig dette livet.

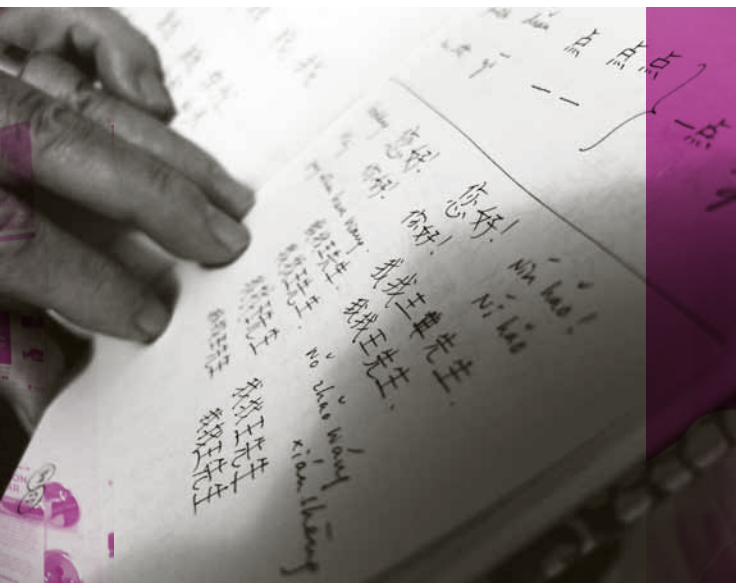
– Når jeg få besøk av min sønn som jobber i Norge, og som leder Oslo sinfonietta, setter vi oss ned ved pianoet og synger kristelige sanger og salmer – han er også ateist. Tenår i Frelsesarmeen har satt sine spor.

Han har rikelig med venner blant biskoper og prester, Misjonskyrkan har han hatt mye kontakt med, og folkbildaren frekventerer stadig gudstjenester.

Stewe tar fram den danske salmeboken – slår opp på nummer 609. *At sige Verden ret Farvel.* Han siterer. – Fantastisk med Grundtvig – livet er her og nå. *Tal med meg som venn til venn* – han gråter. Leser på dansk: *Hvor rart der er i Himmerig, og at du Stol har sat til mig I dine lyse Sale!*

I neste øyeblikk sier han: – Jeg er overbevist om at vi er et antall elektromagnetiske svingninger. Men når vi kommer til bøker sier han igjen: – Jeg skriver bare bøker som handler om eksistensielle spørsmål. Boken *Den 23. dikten* er en gudstjeneste – det er i samtalen litteraturen er. Det er min religiøse roman. Men alle mine bøker er folkbildningsbøker.

Han har også en lidenskap for svenske kirker og kirkekunst (er kunsthistoriker). – Jeg har besøkt nærmere 1000 svenske kirker. Da jeg kom til 750 sluttet jeg å telle. Han anbefaler Habo kyrka ved Vättern syd – som en unik kirke i europeisk målestokk – «skogens katedral». Han ligger over kartet for å vise meg de store kirkeopplevelsene. Han fikk meg til å ta en dagstur på 85 mil i sommer – fra Moss. Og det var verdt turen!

ARBEIDSKAPASITET

Jeg spør meg virkelig om denne mannens døgn har flere timer til rådighet enn det jeg kjenner til. Reiser, foredrag, oversettelser, romaner, politisk arbeid etc, parallelt med jobb som rektor.

– Mange sier jeg har stor arbeidskapasitet, men jeg synes jeg er lat – og jeg spiller dataspill. Men jeg kunne delegerer, og være borte fra skolen i lengre perioder. Men gjennom 34 år i folkehøgskolen tok jeg aldri med meg jobben hjem, og aldri forfattet jobben til skolen. Og så tar jeg aldri ferie – jeg må gjøre noe.

Hans siste bok kom ut i juli på Norstedts – romanen *Komma nära*, den handler mye om miljøspørsmål og ensomhet. Hans roman fra 2012 *Den tjugotredje dikten* handler også mye om ensomhet, om det å bli gammel, om *gläshygens* fraflytning og moderniteten – den fikk glitrende kritikker i svensk presse. Det er mye langsomhet i hans romaner. Ingen er oversatt til norsk – underlig synes jeg. Men han kommenterer at bøkene hans kanskje er for rolig flytende for nordmenn.

Han har jobbet mye med amerikansk litteratur og ikke minst indiansk. Han har oversatt en rekke amerikanske forfattere. Innbudt overalt – er gjesteprofessor «over there» ved ulike læresteder. Han har også et hus på andre siden av atlanten. – Jeg har vært 18 ganger i USA, men aldri i Spania, sukker han stolt.

Jeg teller 16 roman- og poesiutgivelser fra debuten i 1969. Listen over oversettelser teller 22, pluss et par utgivelser som redaktør. I 2003 ble han nominert til Nordisk råds litteraturpris for romanen *Rönndruvan* glöder, om sveriges nasjonalskald Esaias Tegnér. Hans forlag skriver: «Esaias Tegnér var 56 år och stod på krönet av sin bana när han 1834 förälskade sig huvudlöst i den mer än trettio år yngre Emili Selldén. Han var nationalskald, biskop, riksdagsledamot, en av De Aderton och liderlig som få. Stewe Claesons porträtt av den åldrande mannens lidelse och leda är varmt och präglad av en förstående humor. Sällan har vi kommit skaparen av Det eviga och Fritiofs saga så nära som här.»

ORDEN

Det er *ordning og råda* i det claesonske hem. Her er lite ute av kurs. Stewe viser meg rundt. Sengen min er allerede oppredd. Bøkene er systematisk ordnet – han har 12000 av dem, og alle har sitt nummer (noen på lager). Her er folkehøgskolelitteratur, norsk poesi, italiensk litteratur, amerikansk, svensk, biografier, årbøker etc etc. Alt han selv har lest er katalogført slik, også møter og notater. Rektormøter i Norge finner han fram til i sine notatbøker.

Det nærmer seg kveld. Ingela, hustru og livskamerat, er kommet hjem. Stewe er i gang med å lage middag på et ganske så ungdommelig og minimalistisk kjøkken. Han multitasker og snakker gjennom det hele. Jeg føler meg privilegert som får komme på innsiden av både mennesker, hus og en deilig atmosfære. Ingela ordner kake og punch. Jeg reflekter og skriver... Vi skal spise ute på terrassen. Vi er tett på naboer, men samtidig usjenert plassert i dette lett amerikanske og nyanlagte boligfeltet. Forsommer og lav sol.

Det ble en lang og flott dag. Jeg sier god natt, han sier at Nederland vant 5–1 over Spania (VM). Klokken er 01.45!

Jeg våkner 05.15. Det kommer en ny dag. Deilig frokost. Jeg skal snart sette kursen nordover, men han vil vise meg rundt i hagen. Stewe kan alle navn på vekstene. Alt er økologisk. Hvilken bredde! Jeg takker og setter meg inn i bilen.

«Jeg føler meg privilegert som får komme på innsiden av både mennesker, hus og en deilig atmosfære»

I vår artikkelserie om pedagogikk i folkehøgskolen ser vi på hvilke inspirasjonskilder vi kan skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sødal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paolo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Sigurd Ohrem presenterte filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi. Øyvind Krabberød tok for seg prosjektarbeid som pedagogisk virkemiddel. Lena Sendstad skrev om lek og læring, med Lego som eksempel. Odd Haddal besøkte Alverno College i Wisconsin. Benedicte Hambro skrev om kunsten å bruke fortellinger til oppdragelse og dannelses. Sigurd Ohrem så på dialog i lys av Ricoeur og Gadamer. Einar Opsvik presenterte ideen om at læring skjer mellom mennesker – sosialkonstruktivistisk læringsteori. Lev Vygotskij ble belyst av Sindre Findal Vinje. Øyvind Brandt ga oss et innblikk i John Deweys tanker. Øyvind Krabberød skrev om Summerhill-bevegelsen i England, og nå gir Odd Haddal oss et innblikk i Jesus som pedagogisk forbilde.

LÆREMESTEREN JESUS SOM LÆRER

Da jeg nylig spurte en gruppe venner om deres bilde av Jesus som lærer, var reaksjonene mange. Det som kom fram som fellesnevner var hans myndighet. Den bygde på, mener de, at han stod for noe og la ikke skjul på det. Han var trygg nok i seg selv til at han kunne belære og irettesette de skriftlærde. Han levde det han lærte. Han gikk sammen med folk og lærte dem på deres egne premisser. Han fikk fram taus kunnskap og satte den i en sammenheng. Dessuten forklarte han ved hjelp av ordspråk, visdomsord og lignelser, illustrerende fortellinger fra folks hverdag, og han grep anledninger som bød seg, læringsøyeblikkene. Han kunne også kunsten å forelese.

TEKST: ODD HADDAL ILLUSTRASJON: ØYVIND KRABBERØD

«Kjærlighet er en forutsetning for læring»

MESTER OG LÆRESVENNER

I mange engelskspråklige oversettelser av Det nye testamente tiltales Jesus som «teacher», mens den norske oversettelsen stort sett er «mester». En mer dekkende oversettelse ville kanskje være «læremester», bare tenk på nynorsk Bibelen der disiplene kalles for *læresveiner*. Læringsaspektet var hele tiden sterkt i forholdet mellom Jesus og hans samtid. Og det var voksne som var hans elever.

BILDER AV LÆREREN

Læreren er en godt kjent og ikke alltid like kjær skikkelse i litteraturen. To personer representerer for meg ytterligheter i pedagogisk holdning. Begge skildres i romaner som kom ut i 1850-årene, og begge bøkene kom først ut som bladføljetonger. Den første skikkelsen møter vi i Charles Dickens' *Hard Times*, Thomas Gradgrind, *a man of facts and calculations* som ubønnhørlig fylte de tomme karene foran seg med tørre fakta. Den andre er Bård skolemester i Bjørnsons *En glad Gut*, en lærer som så elevene som mennesker, innprentet dem med kjærlighet og snakket om å elske sin neste. Kjærlighet er en forutsetning for læring. I NKf snakker vi iblant om en hilsen som møtte oss i England om at folkehøgskolene måtte fortsette som steder for «the learning of love and the love of learning».

LÆRINGSARENAER

I våre dager opererer vi med ulike læringsarenaer, som f. eks. den formelle, ikke-formelle og uformelle arenaen. Folkehøgskolen er en herlig (i beste forstand) blanding av alle tre. Den formelle arenaen dreier seg om organisert skolegang, den ikke-formelle om planlagte kurs og lignende, mens den uformelle handler om læring i hverdagslivet. Formelt var Jesus selvsagt ingen lærer med klasserom, pensum og pedagogisk utdanning. Han holdt seg til den uformelle arenaen. Han var hverdagslivets lærer. Jesus passer selvsagt ikke inn i våre dagers standardiserte bilde av en lærer. Det er heller ikke der vi som lærere henter inspirasjon fra ham.

HVERDAGSLIVETS LÆRER

Det er skrevet mye om Jesus som lærer, og fra Jesus som den perfekte lærer til en talentfull amatør. Ingen trekker i tvil at han var en god pedagog. Lærere har mange modeller, Sokra-

tes på torget med sine spørsmål, Emiles lærer i Rousseaus bok, en mor eller far som lærer sitt barn, en vismann. Mens vi i våre dager tenker begrepet *lærer* hovedsakelig inn i en spesiell sosial sammenheng (en med lærerutdanning), brukes det fremdeles også i en videre betydning. I hans samtid var det forholdsvis få som kunne lese og skrive, så opplæringen i hans tid bestod i stor grad av demonstrering, øvelse, etterligning, overlevering og pugging.

DIDAKTISKE METODER

Det fins (minst) to tilnærminger til Jesu metodiske pedagogikk. Den første er å kategorisere metodene på faglig grunnlag, den andre er å se metodene som hjelp til moralsk innsikt og selvinnikt hos den han møter.

En svensk professor i pedagogikk, Tomas Kroksmark har skrevet en bok¹ om Jesu varierte undervisningsmetoder, som han deler inn i fire kategorier:

1. **Förmedlande metoder**, som for eksempel forelesninger, lignelser og skrevne tekster
2. **Interaktiva metoder**, som for eksempel samtaler, diskusjoner spørsmål og motspørsmål
3. **Aktivitetsmetodik**, som for eksempel, konkretisering dramatikk og prosjektmeter
4. **Övriga metoder**, som for eksempel henvisning til resultater, utspørring, progresjon og gjentakelse

Noen få eksempler kan illustrere denne kategoriseringen. *Formidlingen* skjedde for eksempel i Bergprekenen, lignelsen om sennepsfrøet og referansene til Det gamle testamente, spesielt Moses og Jesaja. *Interaktiviteten* ser vi for eksempel i samtalen med Nikodemus, og motspørsmål i situasjonen der fariseerne spør om man skal betale skatt til keiseren. *Aktivitetsmetodikken* ser vi for eksempel når Jesus rydder tempelplassen for pengevekslere, når han peker på barna som eksempel på de største i himmelriket. *Andre metoder* er for eksempel henvisning til resultater (*Blinde ser, og lamme går, spedalske renses...*), progresjonen kan sees i den lange samtalen med den samaritanske kvinnen, som jødene ikke omgås med.

«Det er fra et faglig synspunkt at hans metoder er velverd å studere og påvirker folk over hele verden 2000 år senere»

«Jesus brukte en kombinasjon av erfaringslæring, observasjoner, teorireferanser og praksis»

Som fagmann er Kroksmark selv ikke opptatt av det han kaller «den Heliga didaktiken» der Jesus står fram som Guds sønn. Det er fra et faglig synspunkt at hans metoder er vel verd å studere og påvirker folk over hele verden 2000 år senere. Det er den store variasjonen og tilpasningsevnen som Kroksmark påpeker. Jesus brukte en kombinasjon av erfaringslæring, observasjoner, teorireferanser og praksis.

ETIKKLÆREREN

Den amerikanske professoren Nicholas Burbules er opptatt av Jesus som etikk lærer og legger også teologiske betraktninger om Jesus til side.² Det første han påpeker er at det er lite moralisering i Jesu undervisning. Han bygger mye av sin omgang med mennesker på ideen om at etisk veiledning trenger mer generelle holdepunkter enn gjentatte oppfordringer til et sanndru og lovlydig liv. Det er gjennom egeninnsikten fra lignelser, ordspråk og eksempler at det åpnes en moralsk refleksjon som blir merkesteiner i eget liv og egen atferd.

Det andre han peker på, er at Jesu undervisning helt og holdent er muntlig. Ingen skrevne kilder finnes fra Jesu hand, de stammer bare fra andre. Undervisningen var preget av fleksibilitet og evne til å gripe læringsøyeblikket, og den muntlige stilen understreker dette poenget. Burbules åpner også for tanken om at grunnen til at Jesus ikke skrev noe, viser at Jesus ikke hadde stor tillit til formelle moralske doktriner, men at moralsk bevissthet er virksom innenfor mer generelle standarder for atferd og karakter.

Ifølge Burbules viser Jesus at med mindre man endrer trekk og holdninger hos seg selv, blir etikk læringen stort sett en rekke med oppfordringer og påbud. Dessuten viser Jesus, sier han, at etikk læringen ikke bør være moraliserende, for den enkelte blir ofte motivert og moralsk mer bevisst gjennom annen undervisning enn etikk læringen. Det betyr at moralsk innsikt ofte oppnås indirekte gjennom refleksjon over sammentatte saker som ikke lar seg oppsummeres av enkle påbud. Og til slutt, Jesu bruk av for eksempel lignelser, paradokser og ordspråk og andre anskueliggjøringer viser at Jesus ønsker å utvide tilhørernes etiske fantasi og forståelse, selv om det betyr at han risikerte at noe av stoffet gikk dem hus forbi.

SOKRATES OG JESUS

I sin bok *Den gode lærer i liv og diktning* sier Inge Eidsvåg at Sokrates og Jesus er de store lærerne i vår kulturkrets. Sokrates brukte samtalen som metode, Jesus bruker lignelser. De to hadde mange felles trekk, og det er gjennom andres skrifter vi blir kjent med disse læremesterne. De hadde et nærvær i møtet med andre mennesker som gjorde inntrykk. Ifølge Eidsvåg er det likevel viktige forskjeller mellom disse to pedagogene. Sokrates mente at innsikt og erkjennelse kan nås ved hjelp av samtaler, mens Jesus hadde oppgaven med å gjøre evangeliet kjent. Det gav ham autoritet.

JESUS SOM LÆRER

Det er skrevet utallige bøker og artikler om Jesus som lærer. Alle som er interessert i emnet, og i pedagogikk, kan finne stoffet de får kunnskap fra. Bildet av Jesus som pedagog er levedyktig uansett om man tror Jesus er Guds sønn eller ikke.

Som forkynner oppfordret Jesus folk til handling og å ta konsekvensen av sin tro. Som pedagog var selvinnsikt viktig for ham. Det best kjente eksempelet er nok bildet av bjelken i ditt eget øye og flisen i din brors øye. Bjelken er alt i deg som hindrer deg fra å se klart, fra fordommer til vankunne til vrang vilje. Først når du fjerner bjelken, ser du klart nok til å hjelpe din bror med å fjerne flisen. Han var metodisk dyktig. Som pedagog forstod han sin samtid og brukte aktualiseringer. Han bevisstgjorde sine tilhørere om etikk og moralsk atferd. Han lærte folk å tenke nytt om forholdet mellom mennesker, folkeslag og samfunnsklasser. Som lærer har han mye å lære oss. Hans metodikk er aktuell også i dagens folkehøgskole.

¹ Kroksmark, Tomas (1996). *Didaskalos: Undervisningsmetodik vid vår tideräknsnings början med särskild inriktning mot Jesu undervisningsmetodik*. Göteborg: Daidalos.

² Nicholas C. Burbules. "Jesus as a teacher." *Spirituality and Ethics in Education: Philosophical, Theological, and Cultural Perspectives*. Brighton: Sussex Academic Press.

«Jesu bruk av for eksempel lignelser, paradokser og ordspråk og andre anskueliggjøringer viser at Jesus ønsker å utvide tilhørernes etiske fantasi og forståelse»

SHAKESPEARE

Når han ser enda lenger bakover, er det Shakespeare, alltid Shakespeare. Hoem har oversatt nitten av skuespillene til nynorsk.

– Det er så intenst. Som han kjører hovedpersonene sine. Alle Shakespeares siste skuespill handler om hvordan man blir frelst fra seg selv. Kong Lear ser at alt han har stått for er løgn, og reduseres til et nakent dyr i stormen. Men i prosessen vinner han innsikt. Vi har de samme svakhetene. Vi slipper heller ikke unna oss selv.

Hoem setter ned rundstykket, som om det gløder.

– Jeg føler nesten at jeg svir av fingertuppen når jeg leser Shakespeare. Så sterkt er det.

EDVARD HOEM I MAGASINET
DAGBLADET

KROPPEN

Det er fryd, alt sammen. Ikke skade-fryd, men ren fryd. For jeg ligger jo her, jeg også, og tilbyr min hvite mage og en bikini som aktivt produserer valker.

Til hverdags er kroppen blitt så alvorlig. Den er gjenstand for debatter og debatter om debatter. Helsemyndighetene er bekymret for den, skolevesenet, ernæringsfysiologene, psykologene. Det er noe gærnt med vårt forhold til kroppen hele tiden.

Vi er for tykke, for opptatt av at vi er tykke, for tynne, for trente, for lite trente... Gröss. Noe så kjedelig. Men kroppen selv, den er gøy. Og nå er det heldigvis kroppens tid noen måneder. Nyt dem!

CHRISTINE KOHT, A-MAGASINET

FYSISK KAPITAL GIR STATUS

Sjefene med inntekt på over 900 000 kroner trener aller mest, de trener bare mer og mer og har nok egentlig ikke tid til å være sjef. Og er du ikke sjef, kan du trene like mye, og bevise at du likevel har kontroll og viljestyrke. Det er forresten påfallende hvordan folk som forlanger at andre forbedrer sin fysiske form, ikke stiller samme krav til intellektuell, kulturell og emosjonell toptrening.

Selvsagt er det riktig å passe på helsa si. Løping er topp. Men det er ingen bragd. Det fins mange eksempler på sporty individer som løper fra mye annet i livet sitt. Selv om du kommer under 40 minutter på mila i sommer, trenger du ikke bli selvgod. Du er ingen helt.

TRUDE RINGHEIM, MAGASINET
DAGBLADET

DROPPER UT AV STUDIET

Flere menn enn kvinner dropper ut av lærerstudiet.

– Det kan være en ond sirkel. Det kan vanskelig å være den eneste mannen på en skole, sier hun.

Menn helst vil jobbe med eldre elever. Det er større andel mannlige lærere på ungdomstrinnet enn barne-trinnet. I videregående skole er det nesten like mange kvinner som menn. Men forskningen tyder ikke på at lærerens kjønn har noe å si for læringsutbyttet. Men det er et dårlig signal å gi til elevene at det er noe kvinnelig å ha ansvar for små barn, sier Harriet Bjerrum Nielsen.

UTDANNING

IKKE DIN FEIL

Finn indre ro. Skap gode arbeidsvårer. Lær deg å stresse ned. Ti ting som gjør deg til en bedre ektefelle. Slik får du et rikere indre liv. Raske grep til en sunnere kropp.

Ole Jakob Madsen poengterer at selvhjelpslitteratur kan foreskrive individuelle løsninger på ytre problemer, at de underliggende føringene i bøkene sier at det er deg selv du må forandre. Det hjelper ikke å gå på arbeidsmarkedstiltakskurs for å lære deg stressmestringsteknikker dersom den egentlige årsaken til arbeidsledighet er at fabrikken du jobber på, er lagt ned.

VÅRT LAND

OPPDRA TIL ULYDIGHET

Universitetene og høyskolene skal verken danne kloner av NHO-lederen eller av den idealiserte medarbeider, «stakhanov-arbeideren». De skal kvalifisere til det Albert Camus kalte *menneskeyrket*. Det krever vekt på dyder, størst blant dem: *mot*.

Universitetene og høyskolene skal ikke utdanne forvaltere av virkelighet, eller gamle leksikon. De skal stimulere til annerledestenkning, oppfinnsomhet og tro på egen hjernekraft.

Universiteter og høyskoler skal oppdra til selvstendighet – det vil si ulydighet.

PER FUGELLI I AFTENPOSTEN

KONG OLAV

Det eksisterer en myte om at Kong Olav var folkelig, fordi han en gang tok trikken.

KJETIL WIEDSWANG, DN

PÅ NAMDALS – TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

FOLKEHØG- SKOLEMØTE PÅ NAMDALS FOLKEHØG- SKOLE

For tredje gang arrangerte Folkehøgskoleforbundet Junimøtet og kurs for praktisk personale som felles arrangement, men med flere parallelle sesjoner. Namdals folkehøgskole var et gjestfritt og svært hyggelig vertskap disse varme sommerdagene.

Den tradisjonsrike folkehøgskolen med røtter tilbake til 1884 ligger kneisende og flott i bakkene over Grong sentrum.

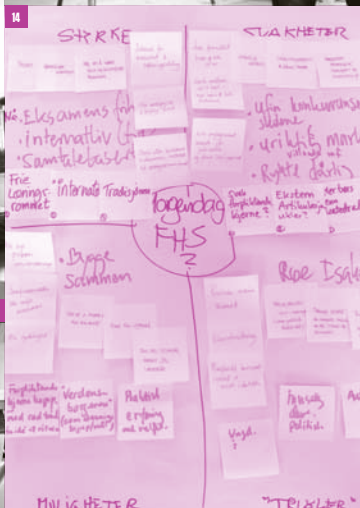
Nærmere 70 deltakere inkludert vertskapet tok del i arrangementet. Her kunne vi starte dagen med morgentrim/ yoga, med påfølgende morgensamling og allsang. Foredrag, workshops, ekskursjoner og kulturinnslag var innslag i et godt program. Det var også tid til drodling, samtaler og å knytte kontakter.

Vi fikk klimaforedrag, bokbad, glimrende mat toppet med resultatet av inspirasjonskurs for kjøkkenansatte – med Kokkenes mesterlaug i spissen, laksesafari, historieforedrag og en hel masse mer.

Av deltakerne var det kun 15 fra pedagogisk personale, pluss de fra arrangørskolen. Det er et tankekurs. Reises det så mye gjennom skoleåret at det å reiser på folkehøgskolemøte ikke er så stas lenger? Er det familien som krever sitt når endelig sommeren ligger for døren? Er fire dager for lang tid? Styret i FHF må se på disse utfordringene når de planlegger videre samlinger. Kan landsmøtet og Junimøtet arrangeres på en annen måte?

Det er viktig å ha møteplasser for ansatte i folkehøgskolen. Det er virkelig et privilegium å være tilstede på disse møtene. Og vi vil påstå at det er viktig for hver enkelts virke i folkehøgskolen, å se at en er en del av et større fellesskap, og å hente inspirasjon sosialt, faglig/ pedagogisk og ideologisk.

1. Namdals folkehøgskole har et fantastisk flott anlegg i bakkene overfor Grong sentrum.
2. Bokbad. Tidligere Namdalselev og forfatter Solveig Vidarsdatter ble «badet» av Marit Viken, lærer på vertsskolen.
3. Tid for samtaler og mingling. Pedagogisk rådgiver Sindre Vinje og fotlærer ved Sogndal folkehøgskule Sivelin Kjølstad.
4. Vi ble tatt vel imot av et flott vertskap ved Namdals folkehøgskole. Her leder rektor Bjørn Olav Nicolaisen an i allsang.
5. Også tid til en pust i bakken – i det fantastiske trønderværet.
6. Skuespiller Magne Olav Aarsand Brevik tok oss med inn i litteraturren verden på en fantastisk levende måte med skuespill, resitasjon, anekdoter og faktakunnskap.
7. Lærer Mette Øyås Madsen var hentet fra Danmark og Brandbjerg højskole for å dele erfaringer med narrativ veiledning.
8. Inspirasjonskurs: Oksekjake sto på menyen.
9. Internatleder Kristin Rørhus ved Elverum folkehøgskole koste seg på inspirasjonskurs for kjøkkenansatte... og andre...
10. Resultatet av innsatsen på inspirasjonskurset fikk alle del av til lunsj og middag. Fantastisk godt!
11. En alltid engasjert Arild Mikkelsen foredro om «Friluft folkehøgskole i 150 år».
12. Veteran på folkehøgskolemøter – Hermund Kristiansen, inspektør på Seljord folkehøgskole.
13. Leder i Folkehøgskoleforbundet Øyvind Brandt ledet en workshop – Morgendagens folkehøgskole – et framtidsverksted.
14. Resultatet fra aktive deltakere på framtidsverksted.
15. Kjøkkensjef Merete Veie fra Kokkenes mesterlaug i Nord-Trøndelag organiserte inspirasjonskurs for kjøkkenansatte.
16. Narrativ veiledning: Erfaringsdeling – Sivelin Kjølstad.

KLIMAFOREDRAG:

DE STØRSTE UTFORDRINGENE KOMMER I NORDOMRÅDENE

Seniorforsker ved Meteorologisk institutt, Hans Olav Hygen, tegnet et heller dystert bilde av jordas klimasituasjon på åpningsforedraget under Junimøtet.

«El-biler i dag utgjør ikke noen særlig forskjell, men det er et stort potensiale som ligger der, og som vi må jakte på»

Seniorforsker ved Meteorologisk institutt, Hans Olav Hygen, foredrag om klimautfordringene: «Slutten på istapper» klimaendringene; myter, fakta og konsekvenser.

– Vi har hatt en markert temperaturstigning siden 1970. Et økt CO₂-innhold senker refleksjonen av sollys – som igjen øker drivhuseffekten. Han viste til Venus hvor atmosfæren inneholder 98 prosent CO₂, noe som gir en ekstrem drivhuseffekt med 4–500 graders temperatur.

– Fortsetter vi med full rulle i industrien vil vi ha pluss 4 grader i 2100. For å stabilisere temperaturen må vi bli karbonnøytrale i 2050, og bli karbon-negative innen 2080. Da holder vi oss innen pluss 2 grader, sa klimanestoren.

De største utfordringene vil komme i nordområdene, hvor det kan bli helt isfritt i 2050, som igjen vil gi stigende havnivå på kloden.

KREVENDE BUDSKAP

I dag sier fem av ti at de tror på klimaspådommene, mens 97 prosent av forskere og vitenskapelige artikler mener at dette er menneskeskapt. Hygen spurte om hvorfor det er slik at ikke befolkningen tror på dette. Han var overbevist om at det må gjøres en stor jobb for å informere bedre.

I denne saken mente Hygen at det blir helt feil med medias dekning og ønske om å få frem flere sider. – Det er en utfordring med kravet om samtidig imøtegåelse. BBC, Guardian og NY Times har valgt å tro på klimaforskerne – uten imøtegåelse. Det er altfor sjelden

jeg får kritiske og gode spørsmål fra journalister – de har for lite kunnskap, sa klimaforskeren. Han mente også det er en vanskelig oppgave å nå fram med klimabudskapet. Mange får den holdningen at det ikke er så farlig – *vi klarer ikke å gjøre noe med det.*

I et forsøk på å spre litt lysere tanker understreket han at det finnes gode historier og gode prosjekter – mange er lokale og spennende. – El-biler i dag utgjør ikke noen særlig forskjell, men det er et stort potensiale som ligger der, og som vi må jakte på, avsluttet Hans Olav Hygen. Han fikk med dette sagt noe om sin teknologioptimisme, at det er i teknologiutvikling at mange av løsningene ligger.

DEMOKRATISK DANNING GJENNOM 150 ÅR

Et nytt skoleår er godt i gang. Det samme er de felles demokratiprojektene vi gjennomfører i folkehøgskolen denne høsten i anledning 150 år med folkehøgskole i Norge og grunnlovsjubileet. Her følger en kort beskrivelse av de ulike felles prosjektene slik det ser ut i skrivende stund i slutten av august. Følg med på www.democracywall.no

folkehøgskolene

turer i inn- og utland til INSTAGRAM med #democracywall. Det er fra folkehøgskolekontoret sendt ut eget brev om dette, med informasjon til lærerne og elevene, samt kort som elevene kan ha med seg som «huskelapp». Kortene er i år formet som bankkort og har omtrent den størrelsen. Sjekk www.democracywall.no eller democracywall på Facebook eller Twitter.

EUROPA + DEMOCRACIES IN CHANGE

Ett av demokratiprojektene under samarbeidet GRIP DEMOKRATIET denne høsten er «**Europe+ Democracies In Change**». Kjernen i konferansen er et panel på maksimalt 20 ungdommer som vi ønsker å sette sammen hovedsakelig av europeiske elever ved norske folkehøgskoler denne høsten.

#DEMOCRACYWALL

Som i fjor er også årets kull oppfordret til å ta bilder og laste opp uttalelser fra ungdom de møter på sin vei på studieturer i inn- og utland til INSTAGRAM med #democracywall. Det er fra folkehøgskolekontoret sendt ut eget brev om dette, med informasjon til lærerne og elevene, samt kort som elevene kan ha med seg som «huskelapp». Kortene er i år formet som bankkort og har omtrent den størrelsen. Sjekk www.democracywall.no eller democracywall på Facebook eller Twitter.

Konferansen gjennomføres på Skiringsdal folkehøgskole i tidsrommet søndag 26. til torsdag 30. okt. Konferansen benytter den innarbeidede dialogmodellen lekfolkskonferanse. Konferansen vil i sin helhet gjennomføres på engelsk.

#democracywall

Ungdomspanelet får som oppdrag å formulere hypoteser og råd som de kan enes om, om kjerneutfordringer til demokratier i endring i Europa. Rådene skal på konferansens siste dag 30. oktober overrekkes norske og europeiske politikere i en pressekonferanse i Oslo. Videre vil resultatet av konferansen inngå som element i markeringen av Folkehøgskolene 150 år, 1. november i Hamar kulturhus. I tillegg vil alle landets grunn- og videregående skoler bli informert om kampanjenettssidene, som bl.a. vil inneholde resultatet av denne konferansen (i tillegg til #democracywall-uttalelser og DemokratiBudstikka) til bruk i undervisning og eller til kommentering på nettsidene/i sosiale medier.

DEMOKRATIBUDSTIKKA

DemokratiBudstikka, dvs. alle fem er for tiden på reise mellom alle landets folkehøgskoler. Første etappe av DemokratiBudstikka ble foretatt av stortingspresident Olemic Thommessen som derved offisielt startet DemokratiBudstikka under Arendalsuka (se annet

oppslag). Andre etappe er en overrekkelser av DemokratiBudstikkene, forhåpentligvis av representant for regjeringen til de fem skolene som skal starte hver av de fem rutene 3. september i Oslo. Hver skole har et åpent arrangement om grunnloven eller demokrati når de har budstikka. På www.democracywall.no kan du lese mer om DemokratiBudstikkas ferd gjennom landet.

150-ÅRS JUBILEUMSFERINGEN

Lørdag 1. november feirer vi folkehøgskolen er 150 år i Norge. Markeringen blir i forbindelse med årsmøtene i informasjonskontorene IF og IKF og rektorfora i FHF og NKF på Hamar. På selve jubileumsdagen inviterer vi til et fagseminar på dagtid på Høgskolen i Hedmark og festaften på kveldstid i Hamar kulturhus. Programmene er i skrivende stund under utarbeidelse. Når dette er klart ca. midt i september vil vi sende ut mer informasjon og invitasjoner.

ØYVIND BRANDT

DEMOKRATIBUDSTIKKE-START UNDER ARENDALSUKA

Stortingspresident Olemic Thommesen åpnet stafetten som skal gå mellom alle landets folkehøgskoler.

Fredag 15. august gikk startskuddet for demokratibudstikka, stafetten som skal gå mellom alle landets folkehøgskoler i høst. Prosjektet er en del av Folkehøgskolens 150-årsjubileum. Det var stortingspresident Olemic Thommesen som åpnet Budstikka, og dermed første etappe.

Thommesen holdt en ledig og inspirerende tale, om betydningen folkehøgskolene har hatt for demokratiet i Norge. Han fremhevet at folkehøgskolene har vært viktige bidrag til folkeopplysningstanken i Norge.

På spørsmål om hvordan folkehøgskolene skal klare å heve sin rett i fremtiden, svarte Thommesen at folkehøgskolene både må være aktuelle for unge mennesker og delta mer i det offentlige ordskiftet.

– I tillegg må folkehøgskolene være til stede i lokalsamfunnene og delta i frivilligheten der de holder til, avsluttet Thommesen.

MARTE FOUIGNER HJORT

Marit Asheim fra folkehøgskolene overrakte Demokratibudstikka til stortingspresident Olemic Thommesen, under Arendalsuka. Stafetten er i gang! Foto: Marte Fouigner Hjort

HVA ER ARENDALSUKA?

BAKGRUNN

Frem til 2012 har Norge manglet en arena for uformelle møter mellom næringsliv og politikk. I 2012 ble Arendalsuka arrangert for første gang. Uka ble en stor suksess og årets viktigste møteplass mellom ledere i politikk og næringsliv, media og befolkningen i området rundt Arendal.

I Sverige er Almedalen og Båstadseminaret blitt viktige møteplasser. Almedalsveckan fører til lokalt engasjement, økt oppmerksomhet for arrangørstedet og omsetningsvekst for lokalt næringsliv. I tillegg bidrar arrangementene til solid posisjonering av involverte selskaper

VISJON

Arendalsuka skal være en årlig arena hvor nasjonale aktører innenfor politikk, samfunns- og næringsliv møter hverandre og folk, for debatt og utforming av politikk for nåtid og framtid. Arendalsuka er partipolitisk uavhengig, og har som mål å styrke troen på politikk og politisk debatt. Arendalsuka vil på denne måten bidra til å styrke kraften i vårt levende demokrati.

MÅL – 2014

Arendalsuka skal:

- være en politisk møteplass
- bidra til engasjement og interesse for politikk
- bidra til at organisasjoner og enkeltpersoner kommer i direkte kontakt med våre mest sentrale nasjonale aktører innenfor politikk, organisasjons- og næringsliv.

EIERSKAP

Arendalsuka er et uavhengig initiativ startet for å bidra til politisk debatt i det offentlige rom. Privatpersoner står bak ideen, og gjennomførte den første Arendalsuka 2012 på dugnad, samt ved hjelp av sponsorer og gode hjelpere. Videreføring av Arendalsuka er også et uavhengig dugnadsprosjekt, men med en noe tydeligere og fastere organisering og struktur.

Kilde: Arendalsuka

ARENDALSUKA 2014

Folkeshøgskolene deltok i år for første gang på Arendalsuka med egen stand.

Mandag 11. august startet eventyret som endevender sørlandsbyen Arendal en hel uke. Over 200 ulike arrangementer gikk av stabelen ute og inne. Alle var åpne og gratis for publikum. Det var et stor utbud – fra partilederdebutt til heftige debatter mellom NHO og LO om fremtidens arbeidsliv. Og våknet du først til liv utpå kvelden kunne en pubkveld med Frank Aarebrot være tingen, eller kanskje en rusletur i byen med din helt egen filosof.

106 ulike organisasjoner var tilstede med stand i den politiske «gaten», som tok over alle byens torg. Et pressekorps på godt over 100 sikret en svært god dekning av arrangementet i mediene.

Byens hoteller og innleide hotellskip var fullbooket, og besøkende bodde også i hytter, båter og privathus.

Stor aktivitet under Arendalsuka selv om været ikke var det aller beste. Foto: Øyvind Krabberød

Årets Arendalsuka har hatt langt større pågang enn tidligere fra interesserte som ville delta.

ØYVIND KRABBERØD

Ledere for ungdomspartiene stilte til debatt første dag av Arendalsuka. Foto: Øyvind Krabberød

NYERE FORSKNING PÅ FOLKEHØGSKOLEN – FOLKEHØGSKOLEN GIR ØKT MOTIVASJON OG LÆRINGSGLEDE

Det har blitt publisert en del nyere studier og forskningsrapporter om læringsarbeidet på folkehøgskoler i løpet av de siste årene. Flere av disse publikasjonene bekrefter et av våre hovedfunn i Selvevalueringsundersøkelsen «Dannelse i undervisningen 2014»; nemlig at folkehøgskolen gir økt motivasjon og læringsglede.

AV SINDRE VINJE

«DANNELSE I UNDERVISNINGEN» (2014) VINJE OG HADDAL

Undertegnede og Odd Haddal gjennomførte del en av vårt selvevalueringsprosjekt i skoleåret 2013/2014. Her ble samtlige folkehøgskoler invitert til å delta og 25 skoler ble med. I løpet av året ble det gjennomført gruppesamtaler om dannelse med lærere og elever på skolene. På noen skoler var samtlige elever og lærere med på samtalene, mens hos andre var det enkeltgrupper. I mars ble det sendt ut en kvantitativ undersøkelse som 1036 elever og 174 lærere besvarte, hvor fokuset var «Dannelse i undervisningen». Hovedfunn på emnet «dannelse» i undersøkelsen var følgende:

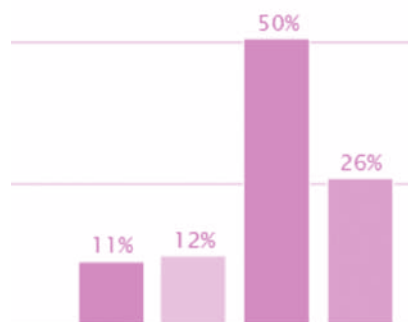
- A. Elevene oppfatter i stor grad at undervisningen har mange dannende elementer.
- B. Alle lærerne inkluderer danningselementer i undervisningen, men har ulike prioriteringer i forholdet mellom fag og dannelse i undervisningen. NB! Dette gjelder både på den enkelte skole og mellom skoler.

Men et annet og særdeles viktig hovedfunn i undersøkelsen var at folkehøgskolen gav økt læringsglede og motivasjon.

En av påstandene i undersøkelsen som elevene skulle ta stilling til var «Jeg har fått en mer positiv holdning til læring.» og

på grafen nedenfor ser man hva elever som har oppgitt at de «ikke har fullført videregående skole» svarer:»

«Jeg har fått en mer positiv holdning til læring»

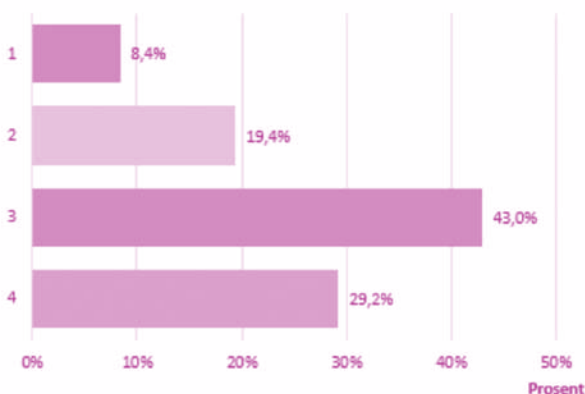

11% er uenig, 12% er delvis uenig, 50% er delvis enig og 26% er enig.

At hele 76% av elevene som ikke har fullført videregående utdanning svarer «enig» eller «delvis enig» må vi regne som svært betydningsfullt. Møte med folkehøgskolen har med andre ord ført til en positiv endring for det store flertall av elever som ikke har fullført videregående skole.

Undersøkelsen viser også det store flertallet av de elevene som har bestått VGS har fått en mer positiv holdning til læring. Her svarer 72,2% av elevene seg enig eller noe enig påstanden «Jeg har fått en mer positiv holdning til læring»:

39. Jeg har fått en mer positiv holdning til læring.

Av andre resultater fra undersøkelsen kan nevnes:

- 74,5% av elevene svarer *enig* eller *noe enig* i påstanden «I timene lærer jeg å forstå meg selv bedre»
- 83,8% av elevene svarer *enig* eller *noe enig* i påstanden «Jeg har vokst som person gjennom undervisningen»
- 68,2% av elevene svarer *enig* eller *noe enig* i påstanden «Vi er med på å bestemme temaer i faget»
- 81,7% av elevene svarer *enig* eller *noe enig* i påstanden «Jeg får mye ny kunnskap i faget»
- 74,1% av elevene svarer *enig* eller *noe enig* i påstanden «Vi elever får gode tilbakemeldinger fra medelever om vår egen innsats»

Når hele 81,7% av elevene som er *enig* eller *noe enig* i at de får mye ny kunnskap i faget, kan det tyde på en klar sammenheng mellom gode læringsvilkår i folkehøgskolen og hva elevene opplever av tilegnet kunnskap.

LÆRINGSKODEN, FRA KARAKTERER TIL KARAKTER – TOM TILLER (2014)

Nå i juni kom boka «Læringskoden – fra karakterer til karakter ut». Tom Tiller har i denne boka brukt brev fra nåværende og tidligere elever og lærere der de skriver til forfatteren om sine erfaringer fra folkehøgskoleåret.

I brevene forteller elevene om hva som skal til for at undervisning og læring skal kunne oppleves som magi, der de får ny tro på at de kan mestre skolen på en god måte, og der de finner fram til skjulte evner og anlegg.

FOLKEHØGSKOLE OG ØVRIG UTDANNINGSOPPNÅELSE – BØRGEN & BØRGEN (2013)

Solveig og Nicolai Topstad Borgen publiserte studien «Folkehøgskole og øvrig utdanningsoppnåelse» der de undersøker effekten av et år på folkehøgskole.

Borgen & Borgen viser til internasjonal forskning og typiske trekk ved læresteder hvor frafallselever lykkes. Det er påfallende hvor godt de typiske trekkene passer inn i vårt eget skoleslag.

- Få elever
- Tilpasset undervisning
- Engasjerte lærere
- Sosial deltakelse
- Sterke bånd mellom lærere og elever
- Behandle elevene som likeverdige
- Miljø med trygghet, velvære og stolthet

Et særlig fokus i studien har vært på forholdet mellom kjønn; jenter og gutter. De viser til tall som sier at frafallselever som tar et år på folkehøgskole, har større sannsynlighet for å fullføre allmennfag (4,8% for menn og 6,9% for kvinner). Man finner ikke like positive tall når det gjelder yrkesfagene, men her kan man peke på flere plausible årsaksforklaringer.

Videre er det økt sannsynlighet for å fullføre bachelorgrad etter 3 år, dersom du har gått på folkehøgskole (2,1% for menn og 4,2% for kvinner).

ANALYSE AF HØJSKOLERNES EFFEKT PÅ UDDANNELSE – LANGE ANALYSER (2013)

I Danmark er det gjort et lignende studie – også her har de sett på den effekten et opphold på en folkehøgskole har hatt for såkalte frafallselever på videregående skole og hvordan sjansen for frafall på høyere utdanning reduseres. Den danske studien var omfattende og basert på opplysninger fra 350.000 elever og studenter.

Der Borgen & Borgen fokuserer spesielt på kjønn, så belyser den danske undersøkelsen effekten et folkehøgskoleopp- hold har på elever og studenter med ulik sosiokulturell bakgrunn, men særlig vekt på de med lav sosiokulturell status (eller som danskene kaller «lite utdannelsevante hjem»).

Studien kan dokumentere markante effekter av å gå på folkehøgskole. Den viser blant annet at:

Analysen viser markante resultater på tre områder.

Frafallselever øker sjansen for å begynne igjen på videregående skole dersom de tar folkehøgskole

Folkehøgskole minsker sjansen for frafall på høyere utdanning

Folkehøgskole har størst effekt for elever som kommer fra hjem med lav sosiokulturell status

- Elever som bryter studier på videregående skole har 17% større sjans for å begynne igjen, dersom de i mellomtiden har gått på folkehøgskole.
- Dersom elevene avbryter et yrkesfaglig programfag øker et opphold på folkehøgskolen sjansen med 27% for å begynne igjen på videregående skole.
- Og dersom elevene kommer fra «ikke-utdannelsevante hjem» og avbryter et yrkesfaglig programfag øker et opphold på folkehøgskolen sjansen med 55% for å begynne igjen på videregående skole.

Videre kan studien vise til at folkehøgskolen har hatt stor positiv effekt på studenter på høyskole og universitet:

- De studenter som har tatt folkehøgskole før høyere utdanning har redusert sjansene for å avbryte studiene med 6–7%.
- Denne effekten er særlig stor på universitetstudier, med 8% sjanse for å avbryte studiene.
- For de studentene som kommer fra «ikke-utdannelsevante hjem» blir frafallsrisikoen redusert med 15% og dersom man ser på disse elevenes reduksjon av frafall på universitetsstudier er effekten på hele 33% reduksjon.

Den danske undersøkelsen kan vise til en positiv og tydelig effekt av folkehøgskolen.

NYTTAN MED FOLKLIG BILDNING (GUSTAVSSON & WIKLUND)

I Sverige har de nettopp blitt ferdig med et større forskningsprosjekt som varte over en treårsperiode, hvor noen av hovedfunnene ble presentert i boka «Nyttan med folklig bildning».

I en artikkel viser Sam Paldanius hvordan elever får styrket sitt selvbylde av å delta i folkehøgskolens læringsarena. Nettopp det faktum av at her blir man verdsatt bare ved å være tilstede gjør at alle elevene får tilført noe han kaller basiskompetanse. Dette er videre med på å gi elevene nok fortrolighet til å lære skolens koder og egne rasjonale, noe som for mange elever fra lave sosioøkonomiske kår har vært fremmed. Det vil gjøre dem i bedre stand til å mestre livet og skolegangen videre. Forsknin- gen til Paldanius sammenfaller med funn i den danske effektundersøkelsen, nemlig at folkehøgskolen har særlig stor effekt for elever fra «ikke utdannelsevante hjem». Paldanius viser til at folkehøgskolen som læringsarena gir elevene økt motivasjon og trygghet for å mestre læringsarbeidet, lik funn i selvevalu- ringsundersøkelsen «Dannelse i undervisningen 2014».

LÄRANDE BOENDE? EN KARTLÄGGNING AV FOLKHÖGSKOLANS INTERNAT – FOLKEBILDNINGSRÅDET (2013)

Det svenske folkbildningsrådet publiserte en rapport med fokus på internatordningen i de svenske folkehøgskolene, i 2013. Kartleggingen bygde både på statistikk fra skolene, inter- vju med rektorene og data fra «Undersøkning om folkehögsko- lans deltagare 2010».

Noen fakta om den svenske internatordningen:

- I Sverige er det 150 folkehøgskoler. 107 av disse skolene har internat.
- I 2011 tok 12000 elever «Allmänna kurser» (jmf. norsk vgs) og 15000 tok «Särskildakurser» (jmf. norsk folkehøgskole).
- Ca. 1/5 av den totale elevmassen på folkehøgskolene bor på internat, dvs. 6000 elever.

«Folkebildungsradetsdeltagarundersokning 2010» var en undersokelse som ble sendt ut til 5000 elever – 2000 svarte på undersokelsen og 500 av disse var internatelever. Ut fra undersokelsen kan man lese at elevene opplever:

- At de har svært positive erfaringer fra tiden på folkehøgskolen
- At de har fått mye støtte av lærerne
- At de har fått bedre selvtillit
- At de har lært seg å samarbeide med andre
- At de har blitt mer interessert i kulturelle spørsmål
- At de har blitt mer interessert i ulike fritidsaktiviteter
- Elever som bor på internatet opplever enda sterkere positive opplevelser på samtlige punkt ovenfor enn de elevene som ikke bor på internatet.

Hvorfor opplever elevene som bor på internatet i så stor grad sterkere positive opplevelser? Undersokelsen peker på følgende hovedpunkter.

1. De som bor på internatet tilbringer mer tid på skolen.
2. De som bor på internatet får tettere og mer kontakt med lærerne.
3. De som bor på internatet får mer innflytelse på egen skolehverdag.
4. De som bor på internatet opplever mer positive erfaringer både på læring og sosial utvikling.

Det kan derfor tyde på at internatet og den unike læringsarenaen er en avgjørende faktor for elevenes forhold til læring.

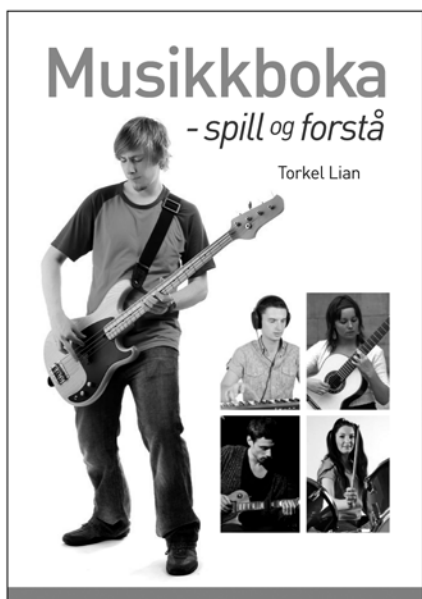
BÅDE KVALITATIVE OG KVANTITATIVE FUNN VISER TIL ØKT LÆRINGSGLEDE OG MOTIVASJON

Denne artikkelen viser at man finner både kvalitative og kvantitative funn som viser til at et opphold på folkehøgskolen gir økt læringsglede og motivasjon. Vi ser at dette gjelder funn fra alle de skandinaviske land. Hvert land har sin unike setting og rammevilkår som folkehøgskolene lever under, men de kan alle vise til de samme positive resultater.

Jeg ser derfor frem til videre forskning og arbeid på dette feltet. Læringsglede er en av de aller viktigste gaver vi kan gi elevene på veien videre.

Musikkboka - spill og forstå

er i salg nå, og passer blant annet for elever i folkehøgskolen.

«Musikkboka – spill og forstå» egner seg for elever som går på folkehøgskole, folk som spiller i band og for selvstudium.

Boken forklarer hvordan man kan spille gitar, sologitar, bassgitar, piano/keyboard og slagverk/trommer. Forklaringene blir knyttet nært til musikkteorien. Noen stikkord: navn på notene når man bruker g-nøkkel, dur- og mollskalaer, fortegn (# og b), vanlige og mer spesielle akkorder, kvintsirkelen, pentaton skala, taktarter, tempo, dynamikk, motiv og melodi, form og klangfarge.

Andre temaer som blir tatt opp:

- hvordan man kan lage en 2.-stemme til en melodi ut fra akkordene
- transponering, det vil si forandring av tonearten
- bruk av Orff-instrumenter for å bevisstgjøre «musikkens elementer» som melodi, harmoni, rytme, klangfarge, tempo og dynamikk.
- fysikk: frekvens, effekt, desibel, naturtoner, overtoner og klangfarge.

Boken dekker mange emner grundig med et enkelt og tydelig språk, og mange forklarende figurer. Den har stive permer.

ISBN: 978-82-300-1143-0

Kan bestilles og kjøpes i vanlig bokhandel og i Kolofon forlags nettbokhandel: www.kolofon.no

FRA HEKLE- ANKLAGER TIL DIALOG

Unge Høyre på Vestlandet gikk ut en lørdag i slutten av mars og erklærte at staten ikke skulle betale for alle folkehøgskolenes heklekurs. Med overdrevent høye tall på hvor mye folkehøgskolene mottar i statsstøtte og spisset retorikk, fikk de kaffen til å sette seg i vrangstrupen på noen og enhver som er glad i skoleslaget vårt.

AV DORTE BIRCH

Informasjonskontorene var aktive på Twitter allerede noen få timer etter dette oppslaget ble publisert på Dagbladet.no og vi skrev også blogginnlegg med bakgrunnsinformasjon for alle de andre som kastet seg inn i Twitter-debatten. Rask informasjon var viktig og kampen sto i de sosiale mediene.

«UNGEN DIN ER STYGG»

Alle med folkehøgskolen dypt i sitt hjerte kunne lett bli fornærmet av påstandene som ble slengt ut. Folkehøgskolene er da mer enn hekling. Det ble som hvis noen kom bort og sa, «ungen din er stygg» til en stolt far eller mor. Mange folkehøgskolemennesker gikk rett i blekkhuset – eller til tastaturet – og leserinnlegg og forsvarsskrift ble forfattet over det meste av landet. Overskriftene ble ofte like heftige som dem Unge Høyre på Vestlandet startet opp med.

Samtidig fikk vi også mange gode og sindige innlegg. Folkehøgskoleforvarere som grundig gikk gjennom folkehøgskolenes verdier og hva folkehøgskolene tilbyr elevene og samfunnet. Unge Høyre-medlemmer ble invitert til folkehøgskolene og dialog ble fort et sentralt tema.

LANDSMØTE I UNGE HØYRE

Internt Unge Høyre gikk debatten også høyt. Enkelte Unge Høyre-medlemmer erklærte åpent sin uenighet med medlemmene fra Vestlandet og mange forsøkte å finne rom for kompromisser internt i organisasjonen.

Blant annet skrev Kristian Tønning Riise, som kort tid senere ble valgt til Unge Høyres leder, et interessant innlegg på Minervanett der han påpekte at folkehøgskolene må tåle søkelys, men også at skoleslaget er et godt supplement til resten av utdanningssystemet.

Det endte likevel med at programkomiteen i Unge Høyre la fram følgende tekst:

Nyvalgt leder i Unge Høyre – Kristian Tønning Riise. Foto: Dorte Birch

Folkehøgskoler har lang tradisjon i Norge, og tilbyr et stort spekter av ulike kurs. Fullført folkehøgskole gir ikke noen formell utdanningskompetanse, men representerer et tilbud for ungdom som er usikre på hva de ønsker å gjøre etter videregående opplæring. De fleste folkehøgskoler er privat drevet, men mottar støtte fra stat og fylkeskommune. I tillegg kan elevene søke om støtte fra Lånekassen. Unge Høyre ønsker større grad av egenfinansiering for folkehøgskoler, og vil bruke offentlige penger på utdanninger som gir formell kompetanse. Unge Høyre mener det ikke er statens oppgave å betale for et år med selvrealisering.

- **Gi støtte til drift av folkehøgskoler, men stille krav til faglig utbytte for å motta en slik støtte**
- **Fjerne muligheten for stipend, men opprettholde lånemuligheten for å gå på folkehøgskole.**

Vi som ikke var på landsmøtet til Unge Høyre, kunne følge debatten på Twitter. Meningene var sterke, men resultatet ble ikke helt slik programkomiteen hadde lagt opp til.

DIALOG

Det er aldri hyggelig når noen antyder at du ikke er verdt pengene staten betaler for din virksomhet, men noe godt har kommet ut av denne saken:

Folkehøgskolene har fått en god dialog med mange representanter for Unge Høyre. Både tidligere og nåværende leder av Unge Høyre har meldt seg i samtaler, på nett og personlig, og informasjonskontorene fikk mange interessante spørsmål da vi deltok på sommerleiren til Unge Høyre i august.

Folkehøgskolene har lært en lekse.

Vi har lært at vi ikke kan ta for gitt at alle vet hvor flinke vi er. Vi har måttet skjerpe vår argumentasjon og bli flinkere

til å forklare hva vi bidrar med i samfunnet. Vi kan være stolte over at vi gir elevene våre (og dermed samfunnet):

- Faglig utvikling
- Læringsglede
- Styrkede samarbeidsevner og sosial kompetanse
- Samfunnsforståelse og økt demokratisk deltakelse

FORSKNING PÅ DAGSORDEN

Hvis man skal være optimist så kan man håpe at denne saken kan bidra til at det blir mer forskning på folkehøgskolen. Folkehøgskolene har alt å vinne på at vårt bidrag i samfunnet blir synliggjort i tall og ikke bare velmente påstander.

YLTAN.COM

NORSKE FOLKEHØGSKOLER VELGER INTERNASJONALT STUDENTKORT

Fra høsten av vil opp mot 7000 norske folkehøgskolestudenter kunne benytte seg av både lokale og internasjonale fordeler med ISIC-kortet i hånden, når Folkehøgskolene (FHS) planlegger å bruke det internasjonalt anerkjente studentbeviset ISIC (International Student Identity Card) som sitt nye studentkort i samarbeid med ISIC Norge.

I takt med at dagens ungdom i den grad har blitt verdensborgere og reiser mer og mer, vil ISIC-kortet være et naturlig valg for norske utdanningsinstitusjoner med

tanke på den store reisevirksomhet/aktivitet som er i fremmarsj hos ungdommen.

Dette støtter i sin helhet oppunder ISICs visjon – å øke kulturforståelse gjennom reise, samt utveksling av muligheter og erfaringer blant studenter

ISIC Norge i utvikling; NSB aksepterer ISIC som gyldig studentbevis

En nylig inngått avtale mellom NSB og ISIC betyr blant annet at det blir enklere for studenter å reise med tog i Norge når NSB fremover vil akseptere ISIC-kortet som gyldig studentbevis på alle sine togreiser. Studentene slipper derfor å forholde seg til forskjellige regler for fremvisning av studentbevis.

NSB ønsker i større grad enn i dag standardiserte studiebevis for bruk om bord i NSBs tog, og ISIC-kortet som standard for Norske Folkehøgskoler er en god start på dette arbeidet.

ISICs avtale med NSB nevner spesielt FHS som en svært betydningsfull institusjon for hvem et internasjonalt studentkort er relevant.

KILROY

GLADHISTORIE FRA FOLLO FOLKEHØGSKOLE

Skoleåret 2013–14 var et spesielt år for Follo folkehøgskole.

– Jeg har jobbet her siden 1989 og har aldri opplevd at noen av elevene ikke har sluttet i løpet av året, sier administrasjonskonsulent Britt Soot på Follo folkehøgskole.

Hun forteller at det vanligvis er mellom to og syv elever som hopper av, og er usikker på hvorfor dette ikke skjedde i år også.

– Vi synes selvfølgelig at dette er veldig positivt, men vet ikke hva som er årsaken, sier hun.

Magnar Osland, nåværende rektor på skolen, er også svært fornøyd med å ha fått alle elevene sine gjennom skoleåret.

– Det er ganske unikt i skolesammenheng og er et signal om at det går bra med Follo folkehøgskole, sier han.

VESTBY AVIS

Planlegger dere lærertur?

Vi har lang erfaring med å arrangere studieturer for lærere, og i tillegg til fly, overnatting og kulturelt program kan vi også hjelpe med et faglig opplegg som f.eks besøk på en skole eller bedrift. For mer informasjon – ta kontakt med oss.

Her er noen prisforslag basert på flyreise fra Oslo og 2 netter i dobbeltrom på 3-4* hotell:

Riga	fra kr. 2.690,-	Berlin	fra kr. 2.590,-
Lisboa	fra kr. 2.990,-	London	fra kr. 2.590,-
Budapest	fra kr. 2.490,-	Istanbul	fra kr. 3.390,-

LISBOA programforslag

- Transport mellom flyplass og hotell
- Bysightseeing og utfukt til Belem (evnt sykkel-sightseeing)
- Utfukt til f.eks Sintra og Estoril/Cascais
- Omvisning og vinsmaking på portvin instituttet
- Jeep safari i Sintra
- Team Building (bl.a orienteringsløp i Lisboa's gater).

RIGA programforslag

- Transport mellom flyplass og hotell
- Bysightseeing til fots i gamlebyen
- Utfukt til f.eks Sigulda eller Jurmala
- Øl eller vinsmaking
- Spa
- Team Building (f.eks paintball eller Rally kjøring)

Telefon: 23 10 23 45 / Kirkegata 32, 0153 Oslo
grupper@gruppetur.no
Gruppetur.no - et selskap i KILROY konsernet

Gruppetur.no

DELTAKELSE?

Vi snakker om dannelse. Vi snakker om å delta. Vi snakker om å engasjere seg, være aktiv og gjøre en forskjell. Vi snakker om folkehøgskolen som en arena for bevisstgjøring. Vi snakker om dannelse.

Da er det et paradoks at engasjementet innad i folkehøgskolelandskapet er så lite. Det har akkurat vært juni-møte på Namdals Folkehøgskole. Inspirerende, utfordrende, sosialt og en god arena for meningsutveksling. Men med et urovekkende lavt antall deltakere, spesielt fra pedagogisk personale. Vi kan (og bør nok) diskutere tidspunkt, varighet, plassering og form på disse møtene, men det som opptar meg er at vi må utnytte bedre de viktige møteplassene der folkehøgskolens hvem, hva og hvorfor er oppe til diskusjon.

Skal folkehøgskolen være aktuell også i framtiden, må vi sette oss selv på dagsorden. Vi må være en samfunnsaktør. Og for å få til det må vi til stadighet gjøre oss bevisst på hva det er vi driver med

og hvorfor. Hvorfor er vi viktige? Svaret kommer ikke av seg selv, og det kan heller ikke være opp til de få å definere et skoleslag. Dette må være en oppgave for alle som jobber i folkehøgskolen. Ikke bare hver eneste dag med elevene, men også i møte med kollegaer. Det må settes av tid til debatt, vi må tørre å ytre oss, og vi må ta ansvar.

Tid er noe av det som er viktigst i folkehøgskolen. Tid til det som ikke er så lett å prioritere ellers i livet. Tid til utvikling. Vi må også ta oss tid til å utvikle oss selv og bli tydelige. Ikke bare i jakten på elever, men som skoleslag. Så kan vi snakke om dannelse.

SIRI SKJERVE

NORDMØRE FOLKEHØGSKOLE

«Det må settes av tid til debatt, vi må tørre å ytre oss, og vi må ta ansvar»

KALENDER 2014

15.–17. september 2014
22.–23. september 2014
23.–25. september 2014
3.–4. oktober 2014
6.–7. oktober 2014
8.–10. oktober 2014
13.–15. oktober 2014
13.–16. oktober 2014
16.–17. oktober 2014
30. oktober 2014
31. oktober 2014
1. november 2014
13.–14. november 2014
18.–19. november 2014

20.–21. november 2014
5.–6. januar 2015
? april 2015
18.–19. mai 2015
1.–3. juni 2015

Informasjonsseminaret 2014, Oslo
Ny som tillitsvalgt, Sanner Hotell, Gran
Tillitsvalgtkonferansen 2014, Sanner Hotell, Gran
Drøftingsdager D3, Møre folkehøgskole
Drøftingsdager D7, Solbakken folkehøgskole
Drøftingsdager D6, Seljord folkehøgskole
Drøftingsdager D2, Fosen folkehøgskole
Drøftingsdager D1, Lofoten folkehøgskole
Konferanse om prosjektet «Veivalg», Bergen
Årsmøte i IF?, Hamar
Rektorforum?, Hamar
«Stemmer», Folkehøgskolen 150 år, Hamar
Selvevalueringskonferansen «Dannelse i undervisningen», Sted?
Nordisk idékonferansen «Bildning i splittningens tid»,
Nordiska folkhögskolan, Kungälv
Internasjonalt seminar
Drøftingsdager D5, Jæren folkehøgskole
Nordisk vårkonferanse
Drøftingsdager D4, Manger folkehøgskole
Landsmøte i Folkehøgskoleforbundet

For endringer, detaljer og påmelding, følg med på «Kalender» på www.folkehøgskoleforbundet.no

FOLKEHØGSKOLENE SKAL BLI MER BÆREKRAFTIGE

I samarbeid med Folkehøgskolerådet skal Framtiden i våre hender starte et spennende undervisningsopplegg om miljø og bærekraft for norske folkehøgskoler. Bergesensstiftelsen bidrar med økonomisk støtte på en million kroner.

I prosjektet «En bærekraftig hverdag i en bærekraftig verden» skal Framtiden i våre hender reise rundt på norske folkehøgskolene med tilbud om klima og miljøundervisning. Foredrag, samtaler, egenforskning og hjelp til miljøledelse, skal inspirere og motivere elever, lærere og øvrige ansatte til å ville gjøre en innsats for miljøet.

Dette vil bidra til en større bevissthet om hvordan hver og en og skolene som institusjon kan bidra til en mer bærekraftig verden.

Professor i pedagogikk Tom Tiller skal lede egenforskningen. Dette vil bidra til en større bevissthet om hvordan hver og en og skolene som institusjon kan bidra til en mer bærekraftig verden.

Unges engasjement og involvering er avgjørende for at vi skal lykkes med å skape bærekraftige samfunn, lokalt og globalt, som sikrer miljø, gode levekår og medbestemmelse for alle i årene framover. Framtiden i våre hender trapper derfor opp arbeidet med å skape engasjement blant ungdom og allierer seg med folkehøgskolene. De unge er framtiden, og framtiden er nå, sier Christoffer Ringnes Klyve, leder av Framtiden i våre henders klima- og miljøavdeling.

Programmet skal styrke læring og engasjement for bærekraft som en integrert aktivitet i undervisning og drift på norske folkehøgskoler. Slik vil programmet kunne gi varige virkninger utover prosjektperioden, og bidra til at folke-

høgskolen, år etter år, sender ut engasjerte ambassadører for et bærekraftig samfunn tuftet på miljø, rettferdighet og folkestyre. Tilsvarende vil programmet også kunne bli en inspirasjon for elevenes senere studie- og karrierevalg.

Folkehøgskolene i Norge har en lang folkeopplysningstradisjon. Prosjektets integrering av undervisning, drift og forskning gjør at prosjektet på et senere tidspunkt kan danne grunnlag for en mulig utvikling av et tilsvarende tilbud rettet mot videregående skoler og høgskoler.

FREMTIDEN.NO

HAR DU ANSVARET FOR
STUDIE-/GRUPPEREISEN I ÅR?
**KONTAKT OSS OG GJØR
STUDIEREISEN EN KLASSE
BEDRE!**

Studie- & faglige besøk

Voksen-grupper

Trygghet & sikkerhet

Erfarne reiseeksperter

Spar tid & penger • Styrk det faglige • Sikker reiseavvikling

Vår lange erfaring med å arrangere gruppereiser og alt det innebærer, gir oss en uvurderlig kompetanse. Samtidig gir det dere som kunder en sikkerhet rundt avviklingen av reisen. Med erfarne reisespesialister, den beste service og fleksible løsninger tar vi oss enkelt og greit av

Her er prisforslag på fly og 4/5 overnattinger på noen av våre mest populære destinasjoner.

Amsterdam	fra kr. 1 960,-	Roma		fra kr. 2 695,-
Barcelona	.. fra kr. 2 670,-	Praha		fra kr. 1 850,-
Dublin	 fra kr. 2 220,-	London		fra kr. 2 650,-
Paris	 fra kr. 2 620,-	Reykjavik	..	fra kr. 2 295,-
Berlin	 fra kr. 2 380,-	Krakow		fra kr. 2 320,-
Budapest	 fra kr. 2 300,-	Edinburgh	..	fra kr. 2 560,-

Fra-priser basert på min. 10 reisende, fra Oslo Gardermoen. Prisen inkl. fly + 4/5 netter på laveste kategori ungdomshotell/herberge. Vi tar forbehold om prisendring og plassproblemer ved reservasjon.

Kontakt for mer:

• 23 10 23 40
• groups@kilroy.no

KILROY

group travel

WWW.KILROYGROUPS.NO

Ronnie MAG Larsen er Folkehøgskolens faste spaltist. Han er folkehøgskolelærer, forfatter og musiker. Her gir han oss sitt skråblikk på verden.

UMORALSK ER TOPP

Evolusjonsbiologen Richard Dawkins fikk det for seg å kalle meg umoralsk forleden dag. Ikke meg personlig, men alle for eldre som velger å føde et barn med Downs. Ved første øyekast virker jo dette urimelig. Men det skal Dawkins ha, han har brodd som får oppmerksomhet. Han utfordrer mottakeren til å ta et standpunkt.

Så funderte jeg på om folkehøgskolene har en slik felles brodd. Ikke nødvendigvis på abortspørsmålet, men om det finnes en felles kampsak som går utover folks vrangforestilling om at vi bare er et friår.

Det er selvsagt kjempevaskelig bare å være felles. Vi er jo adskilt som kristne og frilynte, og selv om grensene er diffuse tenker utenforstående stort sett at forskjellen dreier seg om alkohol og bønn. Triste saker i grunn.

Så har vi jo som skoler ulike eiere med formålsparagrafer og økonomiske interesser. Enten det er kommunale eiere eller pinsevenner handler det alltid om å få nok elever slik budsjettet kan forsvares av rektorer. Og da er det ofte lett å la brodden ligge og ikke mene så mye om feks Midtøsten eller USA. Eierne kan gå i vranglås og det er slettes ikke sikkert nøkkelen passer i etterkant.

Skolene har også ulike motiv og interesse for å reise verden rundt. Vi døyver all forurensingen vi bidrar til ved å tenke at flyet hadde lettet uansett. Og for å spe på den gode samvittigheten ordner skolen seg Fairtrade og Grønt kort. Så nå drikkes det kaffe med god samvittighet i skolekantinen i Norge, og ved en fortauskafe i Rio. No problemo.

Hadde det vært noe miljøbrodd i skoleslaget hadde vi tatt et felles friår ved å ikke reise, eller bare reise til barnehjem i Palestina og Israel.

Men er det slik at folkehøgskolene ikke står for noe, men faller for alt? Vel.

Det er den enkelte ansattes brodd som hele tiden klarer å utfordre elevene, i hverdagen. Forbund, skoleeiere og rektorer har ikke den friheten og påvirkningskraften. Og det er kan skje greit.

Så får vi bare lure elevene til å tro at våre ni måneder er et friår, før de kommer til oss. Et slags svangerskap både med og uten utfordringer. Mulig det også er umoralsk, men det får stå sin prøve.

RONNIE MAG LARSEN

FIRE HJØRNER

Enkelt opplegg for å bli litt bedre kjent i den store (og den litt mindre) gruppen uten at det er for skummelt.

Dette kan gjøres ute og inne. Inne krever det er rom som kan romme gruppen. Del rommet eller uteområdet i fire hjørner som symboliserer «Enig», «Uenig», «Ganske enig» og «Ganske uenig». Lag gjerne plakater som henges opp eller legges på bakken.

Elevene begynner samlet i midten. Når læreren kommer med utsagn skal de gå til det hjørnet som passer for dem. Utsagnene kan være skolerelatert eller personlige, men unngå verdiladete spørsmål tidlig på året.

På Ringerike folkehøgskole er hele personalet og elevene med på dette rett etter morgensamling første skoledag. Her er våre utsagn som et eksempel:

- Jeg synes skolestart er litt skummelt.
- Jeg kjenner noen som også går her/evt har gått her.
- Jeg har lest/sett alle Harry Potter-bøkene/filmene/evt Ringenes Herre
- Jeg forsover meg aldri.
- Jeg har sunget i kor.
- Jeg kommer alltid presis.
- Jeg har orden på økonomien min.
- Jeg liker ikke fisk.
- Jeg liker fiskeboller.
- Jeg skal trene i år.
- Jeg er spent på linjefag

Fordelen med at hele personalet er med er naturligvis at vi blander oss med elevene, og vi får et lite inntrykk av gruppen. Dessuten får elevene et lite bilde av oss. La gruppene snakke litt seg i mellom om hvorfor de har stilt seg der de står. Det er også mulig å knytte munter kommentarer til gruppene for den som roper ut påstandene.

Vår erfaring er at det blir mye latter og fnis, praten går lett og personalet synes det er en enkel og uforpliktende måte å bli litt kjent med elevene helt i begynnelsen av året.

BENEDICTE HAMBRO

Fra Unge Venstres sommerleir på Hove ved Arendal. Foto: Øyvind Krabberød

FOLKEHØGSKOLENE PÅ SOMMERLEIRER

Folkehøgskolene deltok denne sommeren på sommerleirene til tre politiske ungdomspartier. Auf, Unge Venstre og Unge Høyre fikk alle besøk av standen til folkehøgskolene.

AV MARTE FOUGNER HJORT

På leiren til Unge Venstre hadde vi i tillegg til stand, en egen parallell-seminar, hvor vi snakket om folkehøgskolen og dens plass i samfunnet, med påfølgende samtale og spørsmål. Dette var en klart positiv opplevelse, som også innebar prat med flere i ledelsen og i programkomiteen. De hadde fått inn positive uttalelser om folkehøg-

skolen i programforslaget, men vil ta vekk tilleggspoengene for alle som får det i dag.

Det var også positivt å stå på stand hos Unge Høyre og AuF. Begge steder var folk interessert, og flere uttrykte støtte til folkehøgskolen. De utsendte fra kontoret hadde mange gode samtaler både med potensielle elever og tidligere

elever. Også på Unge Høyres leir. Der var det flere som var uenige i ungdomspartiets forslag om å kutte støtten til folkehøgskolene.

Vi hadde også med en quiz som fungerte bra som en samtalestarter.

Neste år satser vi på å delta på enda flere sommerleirer.

ENDELIG ER BOKA LÆRINGSKODEN AV TOM TILLER KOMMET

Boka Læringskoden diskuterer aktuelle pedagogiske læringsspørsmål og fokuserer blant annet på årsaker til det store frafallet i den videregående skolen. Forfatteren er i boken på jakt etter selve læringskoden. Han mener at det er best sjanse til å finne denne i folkehøgskolen, en skole som fyller 150 år i 2014, med lange tradisjoner for å ivareta eleven som hel person, der menneskets karakter står i sentrum, og der karakterene ikke har fått noen plass.

Utgangspunktet for boka er brev fra nåværende og tidligere elever og lærere

der de skriver til forfatteren om sine erfaringer fra folkehøgskoleåret. I brevene forteller elevene om hva som skal til for at undervisning og læring skal kunne oppleves som magi, der de får ny tro på at de kan mestre skolen på en god måte, og der de finner fram til skjulte evner og anlegg.

Målgrupper for boka er skoleinteresserte på bred front, men spesielt lærerstudenter, samt lærere og ledere.

Tom Tiller er professor i pedagogikk ved Universitetet i Tromsø og gjesteprofessor ved Luleå tekniske universitet.

Han er også forskningsleder for Nordisk senter for aksjonsforskning og aksjonslæring (NorAforsk). Tiller har lærerutdanning og har praktisert både som lærer og skoleleder i grunnskolen, samt vært leder for den praktisk-pedagogiske utdanningen ved UiT, Norges arktiske universitet, i flere år. Han har gjennom flere tiår vært opptatt av å styrke læreres og skolelederes profesjonalitet. Av tidligere utgitte bøker kan nevnes: Den tenkende skolen, Kenguruskolen, Den andre dagen, Læreren som forsker og Aksjonslæring.

TOM TILLER: LÆRINGSKODEN – BESTILL BOKA NÅ!

Boka er blitt til gjennom et samarbeid med professor Tom Tiller og alle folkehøgskoleorganisasjonene. Mange av dere på skolene har bidratt med brev og andre innspill til forfatteren.

Denne boka må folkehøgskolefolk lese!

Bestill boka for kr 250 per stk.

Ved bestilling gjennom folkehøgskolekontoret er prisen kr 250. Ordinær pris er kr 298. Porto kommer i tillegg.

Send e-post til fhf@folkehogskole.no og oppgi antall bøker og fakturaadresse.

LARS LERIN – KULISSER

– UTSTILLING PÅ NORDISKA AKVARELLMUSEET

Lars Lerin er en akvarellets mester. Han kan alt om teknikkens temperament og bevegelser, dets styrke og svakheter. I bildene finner vi avtrykk av hans hender, men også av hans hjerte og sinne. I den store utstillingen på Nordiska Akvarellmuseet på den svenske Bohuslänkysten finner vi både sorg og varme, melankoli og håp. De som har sett denne sentrale og vel kjente svensken tidligere vil kjenne igjen hans typiske måte å skildre lyset på, som et nesten magisk lys som kommer innenfra bildeflaten.

AV ØYVIND KRABBERØD

Kunstneren
Lars Lerin

Lars Lerin jobber figurativt, naturen har vært et dominerende element i hans kunstnerskap. I dene utstillingen finner vi en utvidet motivkrets. Han har i økende grad interessert seg for den verden som er konstruert av mennesker. Hans nye bilder viser kulisser for vårt daglige liv – følelsen av innestengthet og ensomhet i Europas storbyer, men også de akvareller som avbilder utstoppede dyr på det Naturhistoriske museet i Gøteborg. Husfasader og dekorasjoner – det handler om fremmedgjøring og utenforskap, om å bli mer en tilskuer enn en deltaker i livets gang. I Lerins utstilling spiller både kunstner og betrakter rollen som utenforstående betrakter.

Stolar, 2013

Bibliotek, 2010–2013

Ljus i öster, 2002–2012

Lars Lerin har også startet å tolke verk av andre kunstnere og malt stillbilder fra filmer som han har blitt berørt av. Han har malt nøkkelscener fra Alfred Hitchcocks og Werner Herzogs filmklassikere. Resultatet er akvareller med spennende bevegelser, karakteristisk for filmmediet.

Akvarellmaling har lenge hatt en heller frynsete prestisje knyttet til seg – hobbymaling. Men Lerin har gjort dette til SITT medium, og viser hvilke muligheter som ligger der, til et levende og

magisk uttrykk. Lars Lerin gjennomfører nesten umenneskelige prestasjoner – det er noen ganger vanskelig å skjønne at dette er mulig – i en såpass ukontrollert teknikk og i ofte store formater. I dag stiller han ut over hele verden, og større arbeider kan gå for flere hundre tusen kroner. Lars Lerin, opprinnelig fra Munkfors i Småland, bodde mange år i Lofoten. Han har i mange bøker og bilder skildret det nordnorske miljøet.

OM NORDISKA AKVARELLMUSEET

Nordiska Akvarellmuseet är beläget på skärgårdsön Tjörn, norr om Göteborg.

Nordiska Akvarellmuseet skall vara en unik arena för möten mellan konst, människor och natur. En arena för konst baserad på vatten, pigment och papper.

Sedan starten har museet visat konst i världsklass, bland andra Salvador Dali, Bill Viola, Louise Bourgeois och svenska favoriter som Elsa Beskow, Anders Zorn och Lars Lerin.

Utöver utställningsverksamheten har museet en bred pedagogisk verksamhet och ett stort utbud av kulturarrangemang.

Museet ritades av de danska arkitekterna Niels Bruun och Henrik Corfitsen och invigdes sommaren 2000, utbyggnaden på ytterligare 400 kvm ritades av Tengbom och stod klar sommaren 2012. På Bockholmen, alldeles nära museet, ligger fem gästateljéer som används för stipendieverksamhet. Ateljéerna kan hyras av privatpersoner i mån av plats.

Nordiska Akvarellmuseet
www.akvarellmuseet.org

STREETART PÅ SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

Vi utfordret kunstner og folkehøgskolelærer, engelske John Cunningham, til å beskrive historien bak tre flotte vegg-streetart-malerier ved folkehøgskolen på Halsnøy.

➤ This piece was made by three Italian artists who go by the name of Cane Morto (dead dog). Every piece they make is a collaboration between the three of them. Usually an artists dialogue is an internal one in response to the work. There is always an external dialogue as they discuss and guide each other in the process of making the artwork. Not one of them the leader not one of them the directing force, but in a sense they share in an equal responsibility to the listening, weighing of and trust in the voice of each other in the forming of these works. They seemed such a good opportunity to provide an example of another way to work and paint for my class. Having the opportunity to invite them to work with the student and to make some works at the school was to exciting a prospect to pass up.

➤ This work is made by Nipper (nipperstreet). This is a project that looks to facilitate the making of art in public space. It's primarily a local project to Kvinnherad. The aim is to place art into everyday space where the art can perhaps have a value to people in everyday life. Art is one of those things that mysteriously does have the potential to add a certain quality to our experience of life. If this is at all so, even just a little bit then this is the aim of Nipper, to give something into the day to day.

This piece was made by request to mark 100 year of Sunnhordlandfh. The portrait of Sigurd Sandvik who once was the rector of the school.

➤ This is a work by Gaia. A guest street artist from the US. His work takes him round the world. He stayed with a friend of mine in Berlin and I was lucky enough to get him to visit us here in Norway. He came and did some paste up work with the student and we put the works out in Odda at an old industrial site there.

He is a very socially engaged artist with such depth to his practice and a great voice to bring into the classroom. Gaia ask if he could do a piece at the school. He only had one afternoon. It a Chinese finger trap.

KICKSTART FOR NYE REKTORER I FOLKEHØGSKOLEN

I år er det startet ekstra mange nye rektorer og inspektører eller assisterende rektorer ved de frilynte folkehøgskolene. Ni av dem var samlet fredag 8. august til et intensivkurs i viktige sider ved folkehøgskoledriften.

AV ØYVIND BRANDT

Nye rektorer: May Kristin Bolli (ny rektor på Møre fhs), Haldis Brubæk (ny som rektor på Romerike fhs), Jan Martin Medhaug (ny som rektor på Follo fhs), Tove Børø (ny som inspektør på Peder Morset fhs), Erlend Welander (ny rektor på Trondarnes fhs), Caroline Rysstad (konstituert rektor på Setesdal fhs), Gisle Skoglund (ny rektor på Hallingdal fhs), Emma Lislien (ny assisterende rektor på Romerike fhs) og Terving Dahl-Hansen (ny rektor på Nestor seniorutvikling). Foto: Øyvind Krabberød

Fem av de ni er nye utenfra folkehøgskolen. De øvrige har rykket opp på egen skole, unntatt Lene Dyrkorn som har flyttet fra rektorjobben på Setesdal til rektorjobben på Skjeberg folkehøgskole.

På kurset gjennomgås litt folkehøgskolehistorie, lov og forskrift for folkehøgskolen, økonomi, sentrale tema innenfor lønns- og arbeidsvilkår, pedagogisk utviklingsarbeid samt en gjennomgang av organisasjonene i folkehøgskolen og hva rektorene kan få hjelp til fra disse.

Fra neste år vil kurset legges over to dager, delvis sammen med kurs for nye lærere og kurs for nye i praktisk personale, alle på Nansenskolen på Lillehammer.

TILLITSVALGTKONFERANSEN 2014: HOVEDTARIFFAVTALENE, LOKALE FORHANDLINGER OG SÆRAVTALEN

Nye hovedtariffavtaler på Virke- og KS-områdene, lokale lønnsforhandlinger og arbeidstidsavtalene for pedagogisk personale vil være i fokus på årets tillitsvalgtkonferanse.

I tillegg vil det også bli en gjennomgang av lover og avtaler som gjelder ved omstillinger og nedbemanning, samt tillitsvalgtes rolle og interessekonflikter tillitsvalgte kan komme i når slike saker dukker opp.

Årets tillitsvalgtkonferanse vil som vanlig finne sted på Sanner Hotell i Gran i Hadeland. Denne gangen fra tirsdag 23.

til torsdag 25. september. Det blir også forkurs for nye tillitsvalgte mandag 22. til torsdag 23. september. Tillitsvalgtkonferansen gjennomføres som vanlig i samarbeid med NKF.

VELKOMMEN I FOLKEHØGSKOLEN

Alle nye ansatte i frilynt folkehøgskole skal nå ha mottatt Velkommen i folkehøgskolen fra lokaltillitsvalgte i Folkehøgskoleforbundet eller andre kolleger. Denne følges opp av brosjyren Bli medlem for å nå så mange som mulig på en mer systematisk måte når man starter som ny ansatt i folkehøgskolen.

 **Folkehøgskole
forbundet**

**Velkommen som
lærer i folkehøgskolen**

Heftene er fra styrets side tenkt som en kort og hyggelig første hilsen fra et skoleslag, og er selvfølgelig ikke til erstatning for kurs for nye i folkehøgskolen.

Heftet er trykt i tre varianter, til nye lærere, til nye i det praktiske personalet og til nye rektorer/nye i ledelsen. Heftet gir en generell informasjon om skoleslaget man starter som ny i. Til slutt i heftet kommer noen gode råd fra en kollega i folkehøgskolen.

Ambisjonen er at heftene gis til alle nye, også om de starter ute i skoleåret. Er man tom for hefter, kan flere fås på folkehøgskolekontoret.

Eksempel på heftet «Velkommen i folkehøgskolen», her for nye lærere. Det er også gitt ut hefter for nye i praktisk personale og nye rektorer/i ledelsen.

SIDEN SIST: FOLKEHØGSKOLENE PÅ Plass i ARENDALSUKA

Folkehøgskolene var på plass i årets Arendalsuke med stand i politisk gate og start av DemokratiBudstikka med stortingsets president Olemic Thommessen. I tillegg var vi representert i flere av de ca. 200 arrangementene gjennom uka.

Øyvind Krabberød på plass i folkehøgskolenes stand i politisk gate under Arendalsuka. Foto Øyvind Brandt

Det er tredje gang Arendalsuka arrangeres, men første gang folkehøgskolene er representert. Målet for oss var å se og lære, samt involvere oss i så mange samtaler som mulig for å sette folkehøgskolene på agendaen. Og det klarte vi. Folkehøgskolestanden var utstyrt med to spesialproduserte rollups som fortalte om folkehøgskolenes felles demokratiprojekter denne høsten i anledning 150 år med demokratisk danning.

Det ga som ønsket anledning til mange samtaler.

Fra Sam Eydes scene foran kulturhuset i Arendals sentrum arrangerte vi den offisielle starten av DemokratiBudstikka. Stortingets president Olemic Thommessen talte og sendte budstikka ut på første etappe med en hilsen.

Vi har allerede flere ideer til større involvering og synliggjøring for neste års uke, og har allerede konkludert med at

folkehøgskolene bør være tilstede i Arendalsuka i kommende år, så lenge denne klarer å leve opp til sin målsetning.

Mål for Arendalsuka i år er at den skal være en politisk møteplass, bidra til engasjement og interesse for politikk og bidra til at organisasjoner og enkeltpersoner kommer i direkte kontakt med våre mest sentrale nasjonale aktører innenfor politikk, organisasjons- og næringsliv.

FASTLÅST MELLOM UTDANNINGS- FORBUNDET OG KS

I skrivende stund har enda et forsøk på å komme ut av den fastlåste situasjonen mellom KS og Utdanningsforbundet strandet. Når du leser dette bør imidlertid konflikten være løst.

Konflikten gjelder ikke lærere i Folkehøgskoleforbundet som arbeider i KS-skoler, men på grunn av vår samarbeidsavtale med Utdanningsforbundet vil effektivisering av den nye tariffavtalen (altså nye lønnssetser) ikke iverksettes før det er oppnådd enighet mellom partene. Det samme gjelder for lærere organisert i Folkehøgskoleforbundet på skoler i Virke-området fordi partene har blitt enige om å vente til konflikten i KS-område er løst.

Hvilke konsekvenser konflikten/avtalen mellom Utdanningsforbundet og KS om arbeidstid får for pedagogisk personale i folkehøgskolene er det ikke mulig å si noe om i skrivende stund. Utdanningsforbundet/Folkehøgskoleforbundet forhandler egen avtale for folkehøgskolene. For siste nytt følg med på våre nettsider:

www.folkehøgskoleforbundet.no

ØYVIND BRANDT

Hold deg orientert
og delta i debatten på
www.frilyntfolkehogskole.no.

Kan lastes ned på din
smartphone med en scanner,
for eksempel appen RedLaser.

HVORFOR JOBBER DU I FOLKEHØG- SKOLEN?

BEATE ØSTBYE
LÆRER PÅ ELVERUM
FOLKEHØGSKOLE VED
TEATER/MUSIKAL

Bente har bachelorgrad i Kunst- og kulturforvaltning, samt studier ved Musikk, teater- & artistlinjen på Bårdar, Høgskoleutdanning i Teaterarbeid og Pedagogikk.

– Etter å ha jobbet ti år i kulturskole var jeg klar for nye utfordringer. Jeg ønsket å utfordre meg selv faglig, å få mulighet til å jobbe med faget på en annen måte enn hva jeg gjorde i kulturskolen.

– Veien til folkehøgskolen begynte med at jeg vikarierte i 2010 i et halvt år og har jobbet på Elverum siden 2013. Det har vært kjempelærerrikt. Folkehøgskolen er litt som en egen verden. Det er mye nytt å sette seg inn i – finne ut av folkehøgskolelivet.

– Jeg trives kjempegodt og kan ikke annet enn å skryte av det gode arbeidsmiljøet på Elverum. Det føles trygt og godt å tilhøre et slikt kollegium. Vi møter utfordringene i fellesskap. Det er slik at jeg gleder meg til å gå på jobb hver eneste dag – og akkurat nå gleder jeg meg aller mest til oppstart og møte nye elever.

SINDRE VINJE

TILSETTING I OFFENTLIG SEKTOR

Denne gangen skal vi se nærmere på spørsmålet om forbigåelser og mulighet for overprøving.

KVALIFIKASJONSPRINSIPPET

I offentlig sektor legges til grunn et kvalifikasjonsprinsipp i forbindelse med tilsettinger. Kvalifikasjonsprinsippet bygger på sedvanerettslige betraktninger, men fremgår også av tariffavtale i kommunal sektor. I staten synes det også forutsatt i tjenestemannsloven. Prinsippet innebærer at arbeidsgivere i offentlig sektor, ved tilsetting, skal vurdere søkerne opp mot visse kvalifikasjonskriterier. Disse kvalifikasjonskriteriene er teoretisk og praktisk utdanning og personlig skikkethet.

Dersom arbeidsgiver nytter andre kriterier enn de ovennevnte i forbindelse med tilsetting, vil dette kunne bli ansett som en usaklig forbigåelse. Arbeidsgiver har imidlertid rett til å vektlegge ett eller flere av kriteriene i større grad enn et annet. Normalt gjenspeiles dette i utlysningsteksten hvor arbeidsgiver f.eks. kan sette krav til utdanningsbakgrunn eller praksis innen visse arbeidsområder, er slike krav inntatt i stillingsutlysningen, vil de være retningsgivende for hvem som anses kvalifisert ved tilsetting.

OVERPRØVING – KLAGE

Det første spørsmålet som reiser seg er hvorvidt en som føler seg forbigått, har rett til å klage over tilsetningsvedtaket til en overordnet instans. Hovedregelen her følger av forvaltningslovens § 3, 2. ledd som konstaterer at vedtak i ansettelsessaker er unntatt fra klagebegjæringene. Dette innebærer i praksis at det ikke foreligger noen klageadgang dersom dette ikke er spesielt bestemt i lov eller avtaleverket.

Skal et tilsetningsvedtak overprøves, må saken således bringes inn for de alminnelige domstoler eller til Sivil-

ombudsmannen. Det er imidlertid klar rettspraksis for at domstolene ikke fradømmer noen en stilling de har fått, selv om de kommer frem til at det har skjedd en usaklig forbigåelse. I dette tilfellet kan domstolene imidlertid tilkjenne erstatning for det tap den som har blitt forbigått lider.

Generelt sett kan sies at det ikke er lett å vinne frem med en påstand om forbigåelse. Bakgrunnen for dette er flere. For det første plikter ikke arbeidsgiver å gi noen begrunnelse for tilsettingen i forbindelse med det vedtaket som fattes.

Dette følger av forvaltningslovens § 3, 2. ledd. Dersom arbeidsgiver gir begrunnelse ser vi ofte at den begrenser seg til å lyde; «Ut fra en total vurdering av utdanning, praksis og skikkethet finner vi A best kvalifisert». For det annet må det også sies at ett av kriteriene, skikkethet, er et vidt skjønnsbegrep som arbeidsgiver kan vise til mht. sin begrunnelse for tilsettingen. Det skal i denne sammenheng også bemerkes at domstolene i liten grad overprøver arbeidsgivers skjønn i tilsettingssaker. De ovennevnte forhold setter særlige krav til de tillitsvalgte arbeid i forbindelse med tilsettingssaker.

Dersom en tillitsvalgt forut for et tilsetningsvedtak får varsel fra et medlem som f.eks. ut fra innstillingen mener seg forbigått, må man ta saken opp med arbeidsgiver og tilsetningsmyndigheten så snart som mulig. Det viktigste i slike tilfelle er å få stoppet tilsetningsprosessen slik at den tillitsvalgte eller Folkehøgskoleforbundet kan fremkomme med sine argumenter og på den måten, om mulig, å overbevise arbeidsgiver om at innstillingen bør endres.

Det er erfaringsmessig ikke enkelt å få stoppet tilsettingssaken eller å få

arbeidsgiver til å endre sin innstilling. rådet til de tillitsvalgte må således bli at de snarest mulig tar kontakt med sekretariatet i Folkehøgskoleforbundet slik at det på et tidligst mulig tidspunkt kan yte bistand i forhold til det enkelte medlem sammen med den lokalt tillitsvalgte. Dette øker mulighetene for en effektiv bistand til medlemmet.

BJØRN BRÅTHEN

HENTET FRA SIGNALER,
AKADEMIKERFORBUNDET

PS. Folkehøgskolene anbefales å følge bestemmelsene i offentlig sektor siden de får statlig støtte.

§ ARBEIDSRETT

STABIL SØKNING

Da er skolene i gang igjen og elevtallet er omtrent som i fjor med 1 prosent økning. Vi ser dog store utslag fra skole til skole med enkelte skoler som fylles tidlig og andre som gjerne skulle hatt flere elever ved skolestart.

Et par nye linjetyper ser ut til å ha slått svært godt til og har tydeligvis truffet godt i forhold til interessen i målgruppen.

LÆRINGSGLEDE

Selvevalueringen i vår avdekket at over 70 prosent av folkehøgskoleelevene mener de har fått høyere grad av læringsglede ved å gå på folkehøgskole. Denne kunnskapen brukte vi i vårt PR-utspill i sommer og kommer også til å bruke det framover.

Læringsglede er helt sentralt for læringen og skolene kan være stolte over alle de elevene de sender videre til andre læringsinstitusjoner – og andre lærings-situasjoner – bedre rustet til å ta imot kunnskap.

ETT ÅR KAN FORANDRE MYE

Dette at så stor andel av elevene får større læringsglede, spiller rett inn i vår nye profil. IF har, sammen med IKF, fått utarbeidet en ny profil med et byrå som heter Hei! Vårt nye slagord blir «Ett år kan forandre mye» og vi mener det er en god beskrivelse av den menneskelige og faglige utviklingen våre elever er igjen-nom.

FACEBOOK OG GOOGLE

Vi har begynt å bruke denne profilen allerede. I deler av vår sommerkampanje på Facebook, var slagordet svært fram-tredende og vi har fått god oppmerk-somhet rundt kampanjeplakatene vi har spredt om folkehøgskole.

Vi har også presentert alle folkehøg-skolene på Facebook i sommer. Alle sko-lene ble presentert med bilde, en kort beskrivelse av beliggenhet og linjer og med oppfordring til å søke mer informa-sjon. Hver enkelt av disse presentasjo-nene ble også lagt ut som annonser slik at flere fikk se dem.

Vi har også kjørt forholdsvis tungt med Googleannonsering der personer som har vært inne på våre nettsider og har søkt informasjon om ulike skoler, men ikke søkt om plass, har blitt presen-tert for annonser for denne skolen eller for våre nettsider. De har rett og slett fått en påminnelse om at de var inter-esserte i folkehøgskole og kanskje de skulle sette interessen ut i en søknad.

INFORMASJONS-SEMINAR

IF arrangerer for første gang sitt informasjonsseminar sammen med IKF. Informasjonsseminaret blir 15.-17. september i Oslo.

REDAKSJONELLE ANNONSER

Vi har også kjørt en del redaksjonelle annonser i sommer. Redaksjonelle annonser er annonser som ser ut som artikler og som står mellom vanlige redaksjonelle artikler i nyhetsmedier. Vi har hatt en 50% økning i trafikken inn til våre nettsider i sommer på grunn av disse redaksjonelle annonsene, hvilket må sies å være svært bra. Nesten 40 000 klikket seg inn på disse reportasjene.

Det er spesielt artiklene om at sko-leflinke velger folkehøgskole og at folke-høgskoleelever er de mest fornøyde elev-ene, som har slått an.

POLITISKE SOMMERLEIRER

I år har vi deltatt på sommerleirene til AuF, Unge Venstre og Unge Høyre. Spesielt sistnevnte var svært interessant å delta på med tanke på debatten som Unge Høyre satte i gang tidligere i år. Vi traff svært mange nysgjerrige og inter-esserte ungdommer på ungdomsleirene og oppfordrer skolene til å også invitere ungdomspartiene ut på skolene.

ÅRSMØTE

IF sitt årsmøte blir 30. oktober på Hamar.

DORTE BIRCH

VELLYKKET KURS FOR NYTILSATTE

4.-7. august var det kurs for nytilsatte på Nansenskolen. 20 deltakere fra elleve ulike folkehøgskoler var på plass når kurset begynte. Det var stor variasjon i hvilke type linje de skulle undervise på, skjønt en liten overvekt på musikk, dans og spilldesign var det. Buskerud stilte i år med hele fem deltakere.

Det ble varierte dager med et rikholdig program. «Etikk i hverdagen», «Ulike perspektiver på dannelse», «Folkehøgskolens historie», «Hva er en god folkehøgskolelærer?», «Arbeidstid» og «MetodeJam» var noen av postene deltakerne var innom.

Av årets foredragsholdere kan nevnes Arild Mikkelsen, Øyvind Brandt, Inge Eidsvåg, Joakim Hammerlin, Heidrun S.

Røhr, Unn Irene Aasdalen, Knut Simble og Benedicte Hambro.

– I år var det med både en rektor og to fra praktisk personale – noe som gav mer smak. Det er flott når man kan møtes på en felles arena; man får et likt referansepunkt. Til neste år vurderer vi å utvide konseptet. Et alternativ kunne være å ha noen felles økter, mens man hadde andre økter hvor de ulike deltakerne delte seg

i pedagogisk personale, skoleledere og praktisk personale, forteller kursansvarlig Sindre Vinje entusiastisk.

Vinje kan videre fortelle at tilbakemeldingene fra deltakerne er svært gode: – De setter stor pris på kurset og gir tilbakemelding om at kurset har gitt dem en ekstra trygghet i oppstarten og mer forståelse for skoleslaget.

ØK

PRISEN FOR BILLIGE BURGERE

... Men det var ikke en bil som traff meg på Hillsborough Road, det var en åpenbaring: en spontan erkjennelse av hurtigmat effektiviteten. Jeg sto og stirret på en enkel gul bygning som inneholdt et Waffle House det slo meg – meningen med hele dette panoramaet av kjederestauranter. De modulbaserte byggene, den samlebåndbaserte matserveringen, de doble friityrgrutene og sausdispenserne, selv de smarte plastlokkene på kaffekoppene med brettbare lokk over drikkehullet – de var alle triumfer for en menneskelige oppfinnsomhet. Jeg måtte beundre dem. Samtidig innebærer denne konsentrerte effektiviteten også en enorm sløsing – av drivstoff, av luftkjøling, av land, av søppelfyllinger. Innenfor boblen er dette et industrielt mesterverk, utenfor boblen virker det som om folk og ting kun eksisterer for å forbrukes.

THOMAS FRANK, LE MONDE
DIPLOMATIQUE

HAR GOOGLET SEG IHJEL

– Jeg er sulten på inspirasjon, visjoner og eksentrikere. Det har jeg ikke møtt blant mine studenter de siste ti årene. De er smartere enn før, men har googlet seg i hjel og har ingen originale tanker. Jeg venter forjeves på en ny Thor Heyerdahl, Arne Næss eller Johan Galtung.

NINA WITOSZEK I AFTENPOSTEN

STJERNEKOKK TIL ROMERIKE

Det ble satset stort da avgående rektor ved Romerike folkehøgskole, Gry Husum, skulle takkes av.

Karla Siverts – 27 år, kjøkkensjef på Smalhans, kokk i Sommeråpent, deltaker i programmet mesterkokk på TV2, hvor ti kokker konkurrerte – regjerte kjøkkenet fra morgen til kveld.

Karla startet sammen med folkehøgskolens kokker fra tidlig om morgenen. Hele personalet skulle feire Gry, så deres egne dro i god tid for å rekke seansen. Til å hjelpe seg på oppløpssiden hadde Karla Siverts bare unge Bastian Brubæk Stokseth som hjalp med å legge på fat og stå i oppvasken.

Det var et fantastisk måltid som ble servert med kveite, ørret, kylling, svin, oster og tilbehør av beste merke.

ØK

HOLD DEG OPPDATERT...OG SI DIN MENING PÅ
WWW.FRILYNTFOLKEHØGSKOLE.NO

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSÅKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Rektor: Grete Strømsøyen
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Åsmund Mjelva
www.elverumfhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjeltestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Kari H. Birkeland
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Arne Hagen
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKULE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Wiggo Sten Larsen
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
Rektor: Tor Kristen Grindaker
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Gisle Skoglund
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Sølvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Kjell Arne Medhaug
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Brynjar Tollefsen
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: May Kristin Bolli
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKULE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Unn Irene Aasdalen
www.nansenskolen.no

NESTOR SENIORUTVIKLING

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor: Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Hans-Åke Höber
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Einar Hermansen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2510 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Arve Husby
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Konstituert rektor: Caroline Rysstad
www.setesdal.fhs.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØGSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEJBERG FOLKEHØGSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04
Rektor: Lene Dyrkorn
www.skjeberg.fhs.no

SKOGEN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Jan Kjetil Haugen
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Mai-Evy Bakken
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Rune Sødal
www.solbakken.fhs.no

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evensker
Tlf.: 77 08 99 30
Rektor: Marit E. Hetmann
www.soltun.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Tor Haltli
www.sund.fhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognest
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TRONDARNES FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Erlend Welander
www.trondarnes.fhs.no

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Cathrine Markussen
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Lasse Sandberg
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØGSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – Tekst Tlf.: 32 08 26 01
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B-BLAD

RETURADRESSE:
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

JORUNN SOLVANG, JÆREN FOLKEHØGSKULE

Eg har vald diktet *Septemberlys* av Åse Marie Nesse. Nesse er ein stor lyrikar, fødd og oppvaksen i Klepp. Ho har skrive mange flotte dikt, ofte med inspirasjon frå naturen på Jæren, med den store himmelen, havet og milevis med sandstrender. Rett ved Jæren folkehøgskule og med utsikt mot havet står eit minnesmerke over Åse Marie Nesse, ein bauta med sitatat frå diktinga hennar. Eg sender stafettpinnen vidare til Eli Håland ved Karmøy folkehøgskule.

SEPTEMBERLYS

Og ingen ting blir borte –
alt strøymer i mot deg her ved det opne hav
når lyset er ein spegel for ditt liv
ein sein septembertime

Sjå, bitar av din barndom
skin i fjøresteinanen
som glaskuler frå søkkte garn
glitrande grøne
uknuselege
dine

tang, buntar av tang-band
drivande i våt sand
er det gamle knutar
konfliktar
løyste som havfrue-hår
løyste av straumar og vind
slik alt i vårt liv som var bunde
blir løyst med tida

steinane i ditt liv
steinar du snåva mot
steinar som fall frå ditt bryst
her finn du dei att
runde
slipte av havet
som er større enn din angst

driv-ved, restar av store tre
som gav deg ly for stormen
nå ligg dei her på stranda
sandblåste
med synlege årringar
sølvgrå lik skip
når dei stig fram av tåke –

ingen ting blir borte
alt kjem uendeleg tilbake
ved eit hav

røyser, fjerne røyser
nå er dei nære att
bølgene ber dei mot land
i lange djupe dønningar
berre skummet har ingen røyser
var aldri nært

men alt som ein gong var nært
kjem alltid tilbake
tid er ikkje tapt
tid du silte mellom fingrane som sand
er ikkje tapt

ingen ting går tapt
av det som glid gjennom opne hender
men det som hendene lukkar seg om
klamrar seg til
det går tapt
for alltid

i sanden finn du spor
av vunnen tid

og alt er nært som den næraste bølge
i lyset av låg sol
som bryt gjennom skyene
og snart, snart
gir sin mogne farge
til horisonten og til deg
og velsignar ditt liv
i denne stund av klærleik